

**PROFESSIONELE BACHELOR IN HET ONDERWIJS
SECUNDAIR ONDERWIJS**

Afstudeerproject

Podcasten in PAV

Een interessant alternatief voor de
klassieke spreekbeurt?

**PROFESSIONELE BACHELOR IN HET ONDERWIJS
SECUNDAIR ONDERWIJS**

Afstudeerproject

Podcasten in PAV

Een interessant alternatief voor de
klassieke spreekbeurt?

PROMOTOR
HANNE ROSIUS
PAV

LAURA SAREN
GESCHIEDENIS-PAV
ACADEMIEJAAR 2014-2015

Voorwoord

Dit afstudeerproject kwam tot stand tijdens het laatste deel van mijn lerarenopleiding aan de hogeschool PXL-Education. Ik koos voor een onderwerp dat aansluit bij mijn keuzevak PAV.

Voor je afstudeerproject is het de bedoeling dat je een onderwerp kiest dat aansluit bij je persoonlijke interesses. Ik houd ervan creatief bezig te zijn en streef naar het zoeken van originele invalshoeken bij het lesgeven. Toen de optie zich voordeed om de didactische waarde van podcasting te onderzoeken, was ik dan ook meteen geïnteresseerd.

Met dit afstudeerproject sluit ik ook mijn lerarenopleiding af. Hierbij maak ik graag van de gelegenheid gebruik om enkele mensen die mij geholpen hebben te bedanken. In de eerste plaats gaat mijn dank uit naar mijn promotor, mevrouw Hanne Rosius, voor haar inspirerende steun en bijsturingen bij het opstellen van dit afstudeerproject. Verder wil ik ook de scholen KTA- Campus Plinius Tongeren en de Martinusschool te Bilzen bedanken, om mij de kans te geven enkele didactische toepassingen in de praktijk te brengen. Tot slot wil ik ook mijn vriend, ouders en medestudenten Fleur en Sarah bedanken voor de steun die ze mij gegeven hebben tijdens het verwezenlijken van dit afstudeerproject.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	7
1 Spreekvaardigheid in de eindtermen en leerplannen.....	8
1.1 De eindtermen.....	8
1.2 De leerplannen.....	10
2 De integratie van spreekvaardigheid in curriculum PAV	11
2.1 Profiel van de BSO-leerling	11
2.2 Interview met leerkrachten	11
3 Podcasting en de vakdidactiek PAV	13
4 Link met de vakoverschrijdende eindtermen.....	14
5 Praktisch luik: podcasting als alternatief voor de klassieke spreekoefening?.....	15
5.1 Podcasten via Audacity	15
5.1.1 Het begrip podcasting	15
5.1.2 De gebruiksvriendelijke audio editor Audacity	16
5.1.3 Installatie van Audacity.....	16
5.1.4 Opname en montage in Audacity	16
5.1.5 Publiceren van podcasts	17
5.2 Een micro in de klas: functionele creatieve lessen met podcasts.....	18
5.2.1 Telefoongesprek	18
5.2.2 Opname van klasdiscussies	18
5.2.3 Klasverhaal	20
5.2.4 Hoorspel.....	21
5.2.5 Radio PAV	22
5.3 Podcastideeën uitgetest in de klaspraktijk	23
5.3.1 Het hoorspel.....	23
5.3.2 De klasdiscussie	27
Besluit	31
Literatuurlijst.....	32

Gedrukte bronnen	32
Internet.....	33
Bijlagen.....	34

Inleiding

'Oh nee, weer zo'n saaie spreekbeurt' en 'Ik durf niet vooraan in de klas te staan', zijn courante opmerkingen van leerlingen. Klassieke spreekbeurten zijn voor een deel leerlingen immers slaapverwekkend, terwijl de anderen het als erg stresserend ervaren.

Uit de doorlichtingsverslagen van de onderwijsinspectie komt naar voren dat taalvaardigheden vaak de nodige functionaliteit missen en dat spreekvaardigheden onvoldoende doelgericht aan bod komen. BSO-leerlingen hebben omwille van een aantal kenmerken zoals een lagere taakspanning, en in sommige gevallen een taalachterstand, nochtans extra nood aan functionele opdrachten met een lage drempel en afwisseling.

Dit afstudeerproject stelt daarom de volgende onderzoeksvraag voorop: Is podcasting een geschikt alternatief voor de klassieke spreekbeurt binnen PAV? Kan het de interesse van de leerlingen wekken? Is podcasting een functionele manier om aan spreekvaardigheid te werken? Kan het leerlingen helpen hun schroom te overwinnen en hun taalvaardigheid te verbeteren?

Aan de basis voor het onderzoek ligt de analyse van de plaats die spreekvaardigheid inneemt binnen de eindtermen en leerplannen PAV. Hierbij wordt ook de link met de vakdidactiek gemaakt. Aanvullend richt ik mij tot enkele leerkrachten met de vraag hoe zij spreekvaardigheid in hun curriculum integreren, welke moeilijkheden zij ervaren en hoe zij staan ten opzichte van podcasten.

Daarna verschuift de focus zich naar de praktijk. Wat is podcasting? Welke tools zijn er beschikbaar en welk materiaal heb je nodig? Moet je over veel ICT-vaardigheden beschikken? Is er reeds een didactisch kader rond podcasts binnen PAV? Welke didactische toepassingen zijn geschikt om rond spreekvaardigheid te werken? Wat is uiteindelijk het leerrendement van de uitgewerkte toepassingen? Het praktische luik van het afstudeerproject richt zich op deze vragen.

Tot slot vind je in dit afstudeerproject ook verslagen van de uitvoering van enkele zelfgemaakte didactische toepassingen in de klaspraktijk. Hoe het testen is verlopen staat ook beschreven bij het praktische luik van het afstudeerproject.

Ik hoop dat dit afstudeerproject een basis kan zijn voor het werken met podcasts ter bevordering van de spreekvaardigheid en dat je na het lezen van dit werk warm loopt om er zelf mee aan de slag te gaan.

1 Spreekvaardigheid in de eindtermen en leerplannen

1.1 De eindtermen

Om dezelfde minimumkwaliteit te garanderen in alle Vlaamse scholen werden de eindtermen in het leven geroepen. Deze worden opgesteld door de entiteit curriculum van de Vlaamse overheid, en dit per graad en onderwijsvorm. Eindtermen kunnen vakgebonden of vakoverschrijdend zijn. Het vak PAV behoort vanaf de tweede graad tot het basisgedeelte van de verschillende studierichtingen in het BSO. Het is voor de vakken uit die basisvorming dat er vakgebonden eindtermen worden vastgelegd. Dit zijn minimumdoelen die de overheid noodzakelijk en bereikbaar acht voor een bepaalde leerlingenpopulatie in Vlaanderen, in dit geval BSO-leerlingen uit verschillende graden. Deze minimumdoelen bestaan enerzijds uit een minimum aan kennis, inzicht en vaardigheden die leerlingen zouden moeten verwerven tijdens het leerproces, en anderzijds uit een minimum aan attitudes die de school bij de leerlingen moeten nastreven. De eindtermen zijn dus bindend.

De eindtermen PAV worden onderverdeeld in verschillende funderende doelstellingen, waaronder onder andere functionele taalvaardigheid. Binnen deze funderende doelstelling is functionele spreekvaardigheid een essentiële pijler. Om na te gaan of podcasting een mogelijk alternatief is om rond spreekvaardigheid, en eventueel met uitbreiding, rond informatievaardigheid te werken, volgt een korte analyse van de eindtermen die betrekking hebben op bovenstaande funderende doelstellingen.

Functionele taalvaardigheid ¹

Tweede graad²

2. de leerlingen kunnen luisteren in interactie met anderen;
3. de leerlingen zijn mondeling assertief: ze kunnen informatie inwinnen, samenvatten en meedelen;
5. de leerlingen kunnen hun eigen mening en gevoelens uiten;
6. de leerlingen hanteren gepaste taal en omgangsvormen;
7. de leerlingen kunnen hulpmiddelen gebruiken om taalvaardig te handelen en hun communicatie te verbeteren.

¹ Voor meer concretisering bij deze eindtermen, zie de infobanken PAV op de website van Onderwijs Vlaanderen.

²² <http://www.ond.vlaanderen.be>

Functionele taalvaardigheidDerde graad (eerste en tweede jaar)³

1. de leerlingen kunnen uit mondelinge en schriftelijke informatie de essentie halen;
2. de leerlingen kunnen over die informatie reflecteren en ze evalueren;
3. de leerlingen kunnen ingewonnen informatie mondeling gebruiken;
4. de leerlingen kunnen mondeling argumenteren;
6. de leerlingen kunnen zich mondeling duidelijk uitdrukken.

De nadruk bij de eindtermen voor taal ligt op het maatschappelijk voldoende communicatief vaardig zijn in normale en functionele situaties, eventueel met ondersteuning van hulpmiddelen. Zo wordt er belang gehecht aan essentiële communicatieve vaardigheden zoals het kunnen deelnemen aan gesprekken volgens de regels van de dialoog en polyloog. Mondelinge assertiviteit zoals het stellen van de juiste vragen in een situatie, en het bondig doorgeven van deze ingewonnen informatie, eventueel aan de hand van adequate hulpmiddelen, is tevens essentieel. Daarnaast is er aandacht voor het leren uiten van de persoonlijke mening en gevoelens.

Leerlingen maken via het afstudeerproject kennis met podcasting. Dit in de eerste plaats in functie van de spreekvaardigheid, maar er is tevens de mogelijkheid om de opdrachten uit te breiden, met een ICT-gedeelte. Bovenop de spreekopdracht kunnen de leerlingen zelf podcasts leren vervaardigen en monteren. In dat geval is er ook sprake van een link met bepaalde eindtermen van de funderende doelstelling informatieverwerving- en verwerking.

Functionele informatieverwerving en –verwerking⁴Tweede graad

19. de leerlingen kunnen onder begeleiding gebruik maken van informatie- en communicatietechnologie;

Derde graad*1ste en 2de jaar*

- 13* de leerlingen kunnen spontaan gebruik maken van voor hen relevante informatie- en communicatietechnologie (ict)⁵;

3de jaar (Functionele ICT-geletterdheid)

- 13 de leerlingen kunnen bij algemeen gebruik van de computer structurerend en efficiënt werken.,
- 16 de leerlingen kunnen maatschappelijk relevante ICT-toepassingen gebruiken.

³Idem 2.

⁴ idem 2.

⁵ * Met het oog op de controle door de inspectie werden de attitudes met een * aangeduid.

Er is sprake van een verticale samenhang tussen de eindtermen van de tweede en derde graad. Ze bouwen voort op elkaar: in de derde graad worden de vaardigheden en doelstellingen meer uitgediept, de moeilijkheidsgraad neemt toe, de maatschappelijke contexten worden complexer en er is een evolutie in de mate van de zelfstandigheid.

1.2 De leerplannen

De leerplannen vormen een concrete vertaling van de eindtermen. Ze geven naast een overzicht van alle doelstellingen die leerlingen per graad moeten behalen, ook beschrijvingen en tips over de manier waarop de leraar dit kan aanpakken. Ieder leerplan kan hierbij zijn eigen accenten leggen.

Niettemin bevatten alle leerplannen een aantal gelijkenissen omtrent het werken aan spreekvaardigheid. Leraren dienen bij de keuze en opbouw van spreekopdrachten rekening te houden met de taaltaken⁶ en tekstkenmerken uit de leerplannen. Gestructureerd informatie meedelen, tijdens een gesprek informatie kunnen geven, vragen en verwerken en tijdens een discussie op een gepaste wijze de mening uiten met respect voor de mening van anderen, zijn taaltaken uit de leerplannen die ingeoefend kunnen worden via podcasting. Aan bijvoorbeeld het meedelen, vragen en verwerken van informatie kan de leraar met zijn leerlingen werken door het nabootsen van een telefoongesprek dat wordt opgenomen.

Als de leraar de leerlingen een tekst geeft als basis voor de spreekopdracht, wordt er geopteerd voor levensechte onderwerpen die inspelen op de interesses, beroepswereld van de leerlingen en actualiteit. De lengte/informatiedichtheid van de te gebruiken tekst neemt dan toe doorheen de graden. In de tweede graad zijn de presentaties van de leerlingen kort en bondig, terwijl er in de derde graad voor meer uitgebreide teksten kan worden gegaan. Van de leerlingen wordt verwacht dat ze zich tijdens een presentatie in eenvoudige zinnen in het Standaardnederlands kunnen uitdrukken. Volume, gepaste intonatie en articulatie zijn hierbij belangrijk voor de verstaanbaarheid.

De leraar dient daarnaast voldoende aandacht te schenken aan het aanleren en gebruiken van spreekstrategieën en gespreksconventies. Voorbeelden van spreekstrategieën zijn: het spreekdoel bepalen, informatie verzamelen, en audiovisuele materialen gebruiken om een boodschap te verduidelijken. Het woord vragen, en andere gesprekspartners laten uitspreken maakt dan weer deel uit van gespreksconventies.

Om een spreekopdracht in zijn geheel te ondersteunen kan gebruik worden gemaakt van instructiefiches of spreekplannen en het OVUR-schema. Het gebruik van hulpmiddelen vormt immers een constante. De leerplannen schrijven voor dat het belangrijk is dat leerlingen inzicht krijgen in hun capaciteiten en beperkingen. Wanneer jonge personen in staat zijn om ondersteuning en hulpmiddelen te zoeken om met hun beperking om te gaan, kunnen ze actief deelnemen aan de maatschappij⁷. ICT- en met uitbreiding podcastprogramma's kunnen een voorbeeld zijn van zulke hulpmiddelen om de leerstof in te oefenen, te differentiëren, leerlingen te motiveren en inzichten te leren verwerven.

⁶ Onder taaltaken worden opdrachten verstaan die de leerling met de tekst moet kunnen uitvoeren.

⁷ *Project algemene vakken*, leerplan tweede graad BSO, VVKSO, Brussel, september 2012, p31.

2 De integratie van spreekvaardigheid in curriculum PAV

2.1 Profiel van de BSO-leerling

Ondanks de heterogeniteit binnen het beroepsonderwijs, kunnen we vaststellen dat over het algemeen de taalvaardigheid bij BSO-leerlingen beperkt ontwikkeld is. Zowel allochtone als autochtone leerlingen kampen vaak met een taalachterstand.

Ze hebben moeite om zich in correct Nederlands en op een genuanceerde manier uit te drukken en vatten daarbij de essentie van mondelinge boodschappen onvoldoende⁸. Doordat veel BSO-leerlingen problemen ervaren met spelling en woordenschat, vinden ze het ook moeilijk om teksten te begrijpen en samen te vatten.

BSO-leerlingen hebben vaak een specifiek taalgebruik: een mengeling van dialect, Engelse woorden of slogans en bij allochtonen vaak ook hun moedertaal⁹. Het gaat om een zeer informele taal, die concreet, eenvoudig en praktisch is, terwijl de school een formele taal hanteert die abstract en gevarieerd is. Omwille van al deze factoren is zich talig uitdrukken voor BSO leerlingen vaak geen evidentie.

2.2 Interview met leerkrachten

Uit analyse van doorlichtingslagen blijkt dat er tekorten zijn in de leerplanrealisatie voor het doelstellingsdomein functionele taalvaardigheid. Het aanbod en de evaluatie van taalvaardigheden missen vaak de nodige functionaliteit. Spreek-, luister-, en gespreksvaardigheden komen onvoldoende doelgericht aan bod¹⁰.

Alvorens zelf spreekopdrachten te creëren, leek het me belangrijk om kort te onderzoeken op welke manier enkele ervaren leerkrachten PAV spreekvaardigheid in hun curriculum integreren, en of zij daarbij de moeilijkheden die de inspectie blootlegt ook ervaren?

Ik had achtereenvolgens een gesprek met mevrouw Rita Ramaekers (vakdidacticus PAV PXL), mevrouw Gerty Leenders (leerkracht PAV aan de Provinciale handelsschool Hasselt) en mevrouw Loes Libotte (leerkracht PAV aan het KTA-Campus Plinius Tongeren).

⁸ ROSIUS, H. *Taalvaardigheden in een geïntegreerde context, hoofdstuk 1: Nederlands als instructietaal in PAV*, niet-gepubliceerde cursus, Provinciale hogeschool, Hasselt, 2011-2012; p.6.
DRIJKONINGEN, J., 'Sterke schakels voor het (D)BSO', internet, *Sterke Schakels*, 2008, p 31.

⁹ www.steunpuntico.be
JANSSEN, T., TRIO, M., SKOPINSKI, A. 'Opvoedkunde 2B: beroepsgericht onderwijs'. niet-gepubliceerde cursus, Provinciale hogeschool, Hasselt, 2012-2013, p. 26-27.

¹⁰ VLAAMS MINISTERIE VOOR ONDERWIJS EN VORMING, *Onderwijsspiegel 2013*, internet, P.35 (http://www.ond.vlaanderen.be/inspectie/Organisatie/onderwijsspiegel_2013.htm)

Bij elke leerkracht merk ik dat ze zoveel mogelijk kansen proberen te benutten om aan spreekvaardigheid te werken, ook al zijn alle spreekmomenten niet direct aantoonbaar in het kader van de inspectie. Zo beginnen sommige leerkrachten 's morgens met een klasgesprek rond de actualiteit, om zo op een laagdrempelige manier tijd te maken om te spreken. Aan het begin van het jaar staan de leerlingen hier nog wat terughoudend en schuchter tegenover, maar eens ze vertrouwd zijn met het concept klasdiscussie en de functionaliteit ervan, worden ze mondiger.

Meestal proberen de leerkrachten dus aan spreekvaardigheid ook andere functionele vaardigheden te koppelen en vice versa. Zo worden zoekopdrachten op het internet in sommige klassen achteraf ook mondeling besproken. De leerkrachten evalueren zelf de leerlingen, maar hechten daarnaast ook veel belang aan peer-en zelfevaluatie. Op deze manier kunnen ze ook in één klap aan spreekvaardigheid werken. De leerlingen mogen bijvoorbeeld elk cijfer maar één keer toewijzen en dienen hun keuze mondeling te beargumenteren. Zeker de leerlingen die met de toewijzing van hun cijfer afwijken van de rest van de klas, worden gevraagd mondeling hun mening te verduidelijken. Vaak wordt spreekvaardigheid ook gelinkt aan organisatievaardigheden. In het kader van een thema worden leerlingen bijvoorbeeld gevraagd om zelf te gidsen, of nog een stap verder, om zelf volledige daguitstappen in groep te organiseren, als het gaat om een zevende jaar.

Functionele spreekopdrachten bedenken blijkt niet moeilijk, maar het kan wel tijdrovend zijn. Mede daardoor trachten de leerkrachten naast de wederkerende spreekopdrachten die de leerlingen voorbereiden, zoals een interview, sollicitatiegesprekken inoefenen, verhalen vertellen, rap maken, ook leerlingen onvoorbereid te laten spreken. Hier ligt de nadruk op leren argumenteren. Dit kan gaan van een korte spreekoefening over een onderwerp dat dicht bij de leefwereld van de leerlingen aanleunt tot een Nederlandse koffieklets tussen de middag voor allochtone leerlingen. Ook de zogenaamde zoemsessies¹¹ passen de leraren op momenten tijdens de lessen toe.

Bij zulke spreekopdrachten ervaren de leerkrachten dat de taalachterstand van de meeste leerlingen naar boven komt. De leerkrachten geven aan dat BSO- leerlingen vaker met een taalachterstand kampen, maar toch is er sprake van niveauverschillen tussen de verschillende studierichtingen. Zo zijn leerlingen uit een studierichting kantoor, die in sommige scholen nog extra uren Nederlands volgen, over het algemeen meer taalvaardig dan leerlingen van een studierichting uit de harde sector. In scholen met veel allochtone leerlingen, is er nog een bijkomend niveauverschil tussen allochtonen die naast op school ook thuis Nederlands spreken, en allochtonen waarbij het Nederlands spreken zich beperkt binnen de schoolmuren. Beide groepen hebben moeite met taal, maar vooral de laatste groep heeft een duidelijke taalachterstand opgelopen. Leerkrachten rijken daarom meermaals spreekkaders aan. Differentiëren gebeurt ook aan de hand van de opdrachten: leerlingen met een grote taalachterstand mogen bij sommige leerkrachten starten met kleinschalige spreekopdrachten, waar ze dan wel iets minder op kunnen scoren dan hun medestudenten.

In het kader van hun welbevinden en competentiegevoel vinden de leerkrachten het echter belangrijk om hen geen onvoldoende te geven. Daarnaast zijn alle leerkrachten het eens dat de evaluatie van spreekvaardigheid volgens een opbouwende leerlijn dient te gebeuren, al staan niet alle scholen even ver in dit proces. Toch proberen ze allen reeds geleidelijk te werken door achtereenvolgens de focus te verleggen bij spreekopdrachten. Zo wordt er bijvoorbeeld eerst de nadruk gelegd op het hanteren van een juist register bij desbetreffende

¹¹ Wanneer een groepsgesprek stroef verloopt, kan deze onderbroken worden door een kort gesprek in kleine groepjes. Na enkele minuten 'zoemen' worden de verzamelde ideeën in de grote groep gebracht.

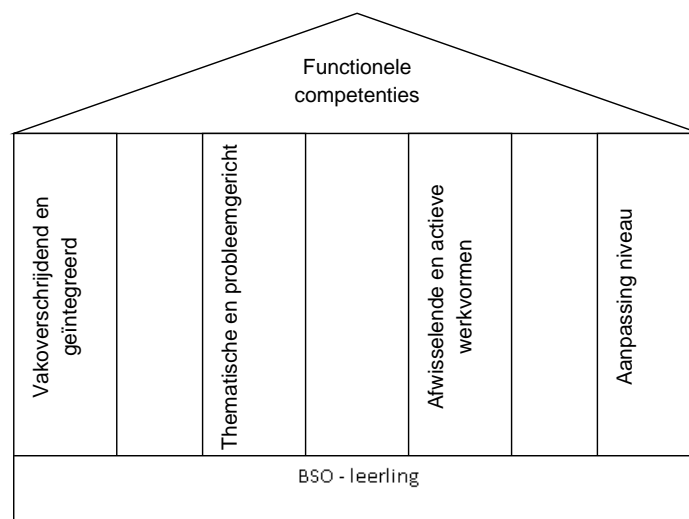
contexten. Naast opdrachten die gequoteerd worden voorzien sommige leerkrachten ook nadrukkelijk inoefenmomenten.

Een interessante opdracht, die uit een van de gesprekken naar voren kwam was de volgende: leerlingen lezen individueel in de klas een hoofdstuk uit een boek, waarna ze achtereenvolgens hun deel van het verhaal vertellen. Zo kan er eenvoudig worden bijgestuurd.

Sommige leraren zetten zelf reeds ‘voorzichtig’ de eerste stapjes naar podcasting. Gaande van het aanreiken van een geïmproviseerde micro, tot het opnemen van een presentatie rond de stages, met achteraf een peer-en zelfevaluatie. Praktisch zouden de leerkrachten hier graag wat meer ondersteuning bij hebben, maar ze realiseren zich wel het potentieel van podcasten om de spreekdurf van leerlingen te verhogen.

3 Podcasting en de vakdidactiek PAV

PAV staat voor project algemene vakken en richt zich specifiek op leerlingen uit het BSO. Binnen PAV werkt men via thema’s vakoverschrijdend, elementen uit verschillende vakgebieden komen immers projectmatig aan bod. De nadruk ligt op functionele vaardigheden en attitudes die noodzakelijk zijn om te kunnen participeren in de maatschappij. Vertrekkend van de vakdidactische visie van PAV, de doorlichtingsverslagen en gesprekken met leraren, stel ik een aantal uitgangspunten centraal voor het praktische gedeelte. Deze uitgangspunten worden verklaard aan de hand van de vakdidactische pijlers van PAV.

Figuur 1 Vakdidactische pijlers PAV¹²

¹² ROSIUS, H. Van vakdidactische pijlers naar constructief leren in PAV, niet- gepubliceerde cursus, Provinciale Hogeschool, Hasselt, 2010-2011.

Binnen PAV worden de leerlingen functionele vaardigheden met een grote maatschappelijke relevantie aangeleerd, spreekvaardigheid maakt hier deel van uit. PAV maakt zoals het echte leven geen onderscheid tussen verschillende vakken, verschillende functionele vaardigheden komen geïntegreerd aan bod. Door te communiceren via podcasts wordt er gewerkt rond spreekvaardigheid, maar aan sommige opdrachten zouden ook andere vaardigheden ongeforceerd gelinkt kunnen worden. Bij het maken van een hoorspel op basis van een jeugdboek, wordt bijvoorbeeld ook de leesvaardigheid van de leerlingen aangesproken en afhankelijk van het onderwerp ook hun tijd- en ruimte bewustzijn. Bovendien oefenen ze bij een dergelijke uitgebreide groepsopdracht, waarbij er moet worden gebrainstormd, rollen worden verdeeld en materiaal klaargelegd, ook hun organisatiebekwaamheid.

Daarenboven wordt er bij bovenstaande toepassingen gewerkt naar een concreet product, wat er toe kan leiden dat de motivatie van de leerlingen wordt verhoogd. Die motivatie kan ook worden opgewekt door podcasting te verwerken vanuit contexten die herkenbaar zijn voor de leerlingen, aansluiten bij de vakoverschrijdende eindtermen of hun toekomstige beroepssituatie en spontane motivatie. Zo kan via podcasting een telefoongesprek of het inspreken van een voicemail in het kader van stages en een job, worden ingeoefend. Expressief voorlezen en verhalen opnemen is dan weer zeer toepasselijk in een studierichting voeding-verzorging. Een verhaal verdertellen en een hoorspel maken sluit tot slot aan bij de vakoverschrijdende eindtermen en spontane motivatie van de leerlingen.

De belangrijkste pijler in het kader van dit afstudeerproject is echter de pijler aanpassing van niveau. Via podcasting kan er rekening worden gehouden met de verbale intelligentie van de BSO -leerling. Klassieke spreekbeurten zijn vaak hoogdrempelig. Aan de hand van geluidsbewerking- en opname programma's waarmee podcasts worden gecreëerd, kan de leerlingen echter een houvast worden aangereikt. Een boek dat in groep wordt overlopen, of een kringgesprek over een actueel thema kan een lagere drempel hebben dan een spreekbeurt vooraan in de klas geven. Het zou eventuele remmingen kunnen doen afnemen, doordat de leerlingen niet zozeer merken dat ze voor een groep aan het praten zijn. Aan de hand van stappenplannen en opdrachten in kleine groepjes kunnen leerlingen min of meer op hun eigen tempo een podcast maken, inspreken, beluisteren en eventueel aanpassen. Podcastopdrachten kunnen in de vorm van contractwerk of coöperatief werk voorkomen, waarbij (talig) sterke leerlingen zwakkeren kunnen bijstaan.

4 Link met de vakoverschrijdende eindtermen

Podcasting kan afhankelijk van de opdracht, ook gekoppeld worden aan verscheidene sleutelcompetenties uit de gemeenschappelijke stam van de vakoverschrijdende eindtermen.

Hieronder een opsomming:

- samenwerken: luisteren, afspraken maken, overleggen, samen oplossingen voor problemen zoeken;
- verantwoordelijkheid: houden aan gemaakte afspraken, plannen, actief oplossingen zoeken bij problemen, minder vaardige leerlingen bijstaan, zelfstandig informatie opzoeken;
- doorzettingsvermogen: keuzes kunnen maken, oefenen op het correct en expressief inspreken van tekst, nauwkeurig de stappenplannen volgen, inzetten om taalfouten in de podcasts weg te werken;

- kritisch denken en zelfbeeld: inzicht in taalvaardige capaciteiten en beperkingen krijgen en door middel van podcasts omgaan met hun beperking en hun taalvaardigheid verbeteren, kritiek kunnen geven en aannemen van anderen;
- creativiteit: afhankelijk van de opdracht, bijvoorbeeld van toepassing bij hoorspelen, verhaal verder vertellen.

5 Praktisch luik: podcasting als alternatief voor de klassieke spreekoefening?

Klassieke spreekbeurten worden vaak als saai ervaren en hebben een hoge drempel. Daarom stel ik de volgende onderzoeksvraag voorop: is podcasting een geschikt alternatief voor de klassieke spreekbeurt binnen PAV?

Het reeds beschikbare materiaal richt zich hoofdzakelijk op het basisonderwijs. Daarnaast concludeer ik uit de gesprekken met leerkrachten dat er wel interesse is voor podcasting, maar dat het technische aspect als een heikel punt wordt gezien. Bij gebrek aan expertise voor het vak PAV ga ik dus zelf aan de slag. Nu ik meer achtergrondkennis heb over de ervaringen met spreekopdrachten, ga ik op zoek naar een geschikte tool om aan podcasting te doen en hierbij een didactisch kader uitwerken. Daarna zal ik enkele prototypes uittesten in verschillende PAV- klassen om te onderzoeken wat het leerrendement is.

5.1 Podcasten via Audacity

5.1.1 Het begrip podcasting

Het woord 'Podcasting' is een samenvoeging van 'iPod' (de mp3- speler) en 'Broadcasting' (uitzending)¹³. Een podcast is een audiobestand dat via internet gedeeld wordt. Op deze laagdrempelige manier delen inmiddels veel mensen hun eigen materiaal. Je kan het ook zien als een soort radio-uitzending die niet via de ether wordt verspreid, maar wel via het internet.

Figuur 2
Podcastlogo

Om te podcasten heb je helemaal niet zoveel materiaal nodig: een pc. (met internetverbinding) waarop een geluidsbewerking- en opname programma zoals Audacity is geïnstalleerd, een microfoon en speakers.

Een podcast wordt in drie stappen gemaakt:

1. opnemen
2. monteren
3. publiceren

Het audiobestand kan worden omgezet naar MP3 en vervolgens door iedereen worden beluisterd. Meer informatie over de werking van het programma Audacity vind je bij hoofdstuk 5.2

¹³ <http://www.podcasting.be/faq.php>

5.1.2 De gebruiksvriendelijke audio editor Audacity

Voor de opnames en geluidsbewerking is het gratis (Open Source) programma Audacity een van de meest bruikbare. Met Audacity kan je eenvoudig zowel audio, zoals een interview, opnemen als bewerken. Zo kunnen geluiden worden verzameld en bewerkt tot bijvoorbeeld een podcast. Het programma is overzichtelijk en de meeste knoppen spreken voor zich. Je kiest zelf hoe ver je gaat in het bewerken en experimenteren met effecten, maar voor een eenvoudige podcast, heb je genoeg aan de basisknoppen.

Waar en hoe Audacity gedownload en geïnstalleerd kan worden, en hoe de functies werken, staat hieronder uitgelegd.

5.1.3 Installatie van Audacity

Audacity is te downloaden van de bijhorende website <http://audacity.sourceforge.net>. Er zijn altijd meerdere versies beschikbaar. Niet alleen voor de verschillende platformen, Windows, Mac OS en Linux, maar ook een stabiele versie en een testversie. Het is aangeraden om een stabiele versie te downloaden. Omdat Audacity een open source programma is, mag het vrij gebruikt worden zonder licentie, en kan het tevens door gebruikers aangepast en verbeterd worden.

In de handleiding 'Installatie Audacity' wordt het downloadproces door middel van screencasts gedetailleerd weergegeven. Het stappenplan is toegevoegd als bijlage 1.

Figuur 3 Logo Audacity

5.1.4 Opname en montage in Audacity

Met Audacity kan je opnames maken, die je achteraf ook kan bewerken en exporteren als MP3 bestand, om als podcast te gebruiken. In bijlage 2 'Montage in Audacity' wordt aan de hand van screencasts stap voor stap uitgelegd hoe de recente versie van het programma werkt.

De link op de volgende pagina verwijst tevens naar opeenvolgende duidelijke instructiefilmpjes die de verschillende functies van Audacity uitleggen.

http://www.youtube.com/view_play_list?p=AF15D135E9EA029D

Inhoud fragmenten:

1. downloaden Audacity;
2. uitleg knoppen;
3. voorkeuren;

4. importeren en opnemen;
5. opslaan en exporteren;
6. podsafe muziek;
7. effecten;
8. monteren.

Afhankelijk van het platform (Windows, Mac) en versie van Audacity waarover je beschikt, kan de plaats van enkele knoppen wel afwijken van diegene in de filmfragmenten.

5.1.5 Publiceren van podcasts

Afgewerkte mp3 bestanden kan je op verschillende manieren publiceren als podcast. Een snelle en handige manier om dit te doen is via Soundcloud: een online audioplatform waar je eenvoudig geluiden kan uploaden en delen. Je hoeft enkel een account aan te maken en dan kan je de mp3 bestanden gewoon publiceren via de 'upload knop'. Leuke bijkomstigheid is dat je elkaar kan volgen, liken en feedback geven.

Daarnaast kan je podcasts ook publiceren op een weblog. Bij sommige weblogs zoals Wordpress.Com kan je de bestanden die je op soundcloud hebt geplaatst, embedden op je weblog. Zo heb je het soundcloudbestand met afbeelding op je blog staan. Wordpress.org heeft dan weer een podcast plugin beschikbaar waarmee je de bestanden kan uploaden. Deze blog is echter Engelstalig, wat hem iets minder gebruiksvriendelijk kan maken naar leerlingen toe.

Het is echter ook mogelijk om podcasts te publiceren op een website of blog die podcastfeeds niet ondersteunt, door middel van een podcastgenerator te downloaden. Dit is een gratis webbased open source podcast publiceerscript.

Figuur 4 Logo Soundcloud¹⁴

¹⁴ <http://www.pcmusic.com/blog/>

5.2 Een micro in de klas: functionele creatieve lessen met podcasts

5.2.1 Telefoongesprek

Leerlingen houden hun gsm of smartphone vaak de hele dag vast, alsof hun leven er van afhangt. Niettemin weet een aanzienlijk aantal leerlingen niet hoe ze correct een (formeel) telefoongesprek kunnen voeren en modderen ze zomaar wat aan. Daarom is het opnemen en beluisteren van een fictief telefoongesprek via Audacity een ideale manier om deze vaardigheid in te oefenen.

Een telefoongesprek kan in meerdere thema's functioneel verwerkt worden. Zeker en vast in degene waar de funderende doelstellingen 'organisatievaardigheden' of 'maatschappelijk en ethisch bewustzijn, weerbaarheid en verantwoordelijkheid' een belangrijk onderdeel van uitmaken. Voorbeelden van thema's waarin het inoefenen van een telefoongesprek op een ongeforceerde manier geïntegreerd kunnen worden zijn: thema '(studenten)jobs', thema 'reizen', thema 'gezondheid', thema 'op eigen benen'.

Via een duidelijke instructiefiche leren de leerlingen het verschil tussen informele en formele telefoongesprekken. Bij het formeel gesprek wordt er dieper in gegaan op de voorbereiding en vier fasen in het gesprek: de begroeting, de voorstelling, het eigenlijke gesprek, de controlefase en de afsluiting. Vervolgens staat er een lijst met tips in verband met stemgebruik en taal. Via Audacity krijgen de leerlingen de kans om zichzelf te horen spreken en hierover te reflecteren aan de hand van een checklist die deel uitmaakt van de instructiefiche.

Zie bijlage drie voor de instructiefiche bij deze opdracht.

5.2.2 Opname van klasdiscussies

Een klasdiscussie kan vrijwel op ieder moment in een thema geïntegreerd worden. Het is bedoeld om op een laagdrempelige manier aan spreek- en andere vaardigheden te werken. Zo kunnen leerlingen via een klasgesprek hun spreekdrempelvrees overwinnen, op een gepaste duidelijke, eenduidige manier hun mening leren uiten, en nuanceren. Bovendien kan een klasgesprek een kanaal zijn om de kritische zin van de leerlingen te stimuleren en belangrijke problemen bespreekbaar te maken.

De aandachtspunten bij een klasdiscussie op vlak van attitude, kritische ingesteldheid en taal staan beschreven in bijlage vier. De leerkracht dient deze informatie voorafgaand aan de klasdiscussie te bespreken met de leerlingen, zodat zij weten waarop te letten en om hen te ondersteunen bij het correct leren uiten van hun mening. Let wel, het is belangrijk om zoveel mogelijk te streven naar het gebruik van standaardtaal, en inspanningen in verband met de uitspraak, maar het is aangewezen om niet meteen aan alle aandachtspunten tegelijk te werken. Laat niet alle criteria bij elke opdracht aan bod komen, maar verleg de focus telkens en werk opbouwend.

Zo is het volgens het leerplan van het VVKSO in de 2de graad in de eerste plaats belangrijk dat leerlingen hun eigen mening en gevoelens onder begeleiding leren uiten. In de derde graad kan meer de nadruk worden gelegd op het zelfstandig correct argumenteren zodat de leerlingen uiteindelijk een standpunt kunnen innemen, nuanceren en beargumenteren¹⁵ ”

De leerkracht kan als gespreksleider richtvragen stellen om het gesprek op gang te houden en iedereen te betrekken. Naast pro en contra vragen betreffende het onderwerp, kunnen er nog allerhande bijvragen gesteld worden om het gesprek meer diepgang te geven. Docent filosofie R. Anthone geeft in zijn uitgave een interessant lijst met bijvragen die de leraar kan aanwenden tijdens een kladdiscussie¹⁶

- Vragen naar verheldering en duidelijkheid:
 - o Kun je een voorbeeld geven?
 - o Wat bedoel je daarmee?
 - o Kun je dat uitleggen?
 - o Wat is precies de vraag?
 - o Betekent wat je nu zegt dat ...?
 - o Wat heeft dat te maken met ...?
 - o Helpt ons dat vooruit?

- Vragen naar redenen, bewijzen en argumenten:
 - o Waarom?
 - o Heb je daar een reden voor?
 - o Hoe weten we of dat waar is?
 - o Waar heb je dat vandaan?
 - o Waarop heb je dat gebaseerd?
 - o Wat weten we hierover?
 - o Kun je dat bewijzen?
 - o Stel dat het niet zo is dat ...?
 - o Wat is het verschil tussen ...?
 - o Komt dat overeen met wat je daarnet zei?
 - o Bestaat daar een regel voor?
 - o Waarom is dat belangrijk?

- Vragen naar gevolgen en consequenties:
 - o Wat kunnen we daaruit afleiden?
 - o Wat zou dat tot gevolg hebben?
 - o Wat zou er gebeuren als ...?
 - o Bedenk de mogelijke gevolgen van ...

- Vragen over het gesprek:
 - o Hebben we iets (nieuws) geleerd?
 - o Wat hebben we geleerd?
 - o Begrijpen we het beter?
 - o Zijn we verder geraakt?

- o Hebben we alle mogelijkheden onderzocht?

¹⁵ AV project algemene vakken, leerplan secundair onderwijs, tweede graad BSO, Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, 2012, p41.

¹⁶ ANTHONE, R, *Peinzen: 49 filosofische vragen voor kinderen*, uitgeverij Acco, Leuven, 2006, p 27.

- o Wie heeft zijn mening veranderd?
- o Hoe zouden we het de volgende keer kunnen aanpakken?

Het is echter belangrijk om geen echte gesprekspartner te worden, maar enkel te sturen. Het voordeel van Audacity is dat het klasgesprek achteraf kan worden afgespeeld en besproken. Bij hoofdstuk 5.3 staat een gedetailleerd verloop van een test in de klaspraktijk, met plus en minpunten, tips, ervaring omtrent de functionaliteit en tot slot de podcast. Voor de evaluatie en aantoonbaarheid van de spreekoefening zijn opnames ook een groot pluspunt. Bijlagen vijf en zes zijn evaluatiematrixen die als hulpmiddel kunnen dienen voor een objectieve beoordeling.

5.2.3 Klasverhaal

Bij het klasverhaal creëren leerlingen zelf een verhaal, vertrekkend van een fragment dat de leerkracht hen aanreikt. Bij voorkeur kadert dit fragment binnen een thema waaraan in de klas op dat moment gewerkt wordt. Bijlage acht en negen zijn voorbeelden van verhaalfragmenten.

Om de beurt vullen de leerlingen dan enkele zinnen van het verhaal aan. Ze doen dit door deze in te spreken en te monteren in Audacity, telkens achter het vorige fragment. De eerste vijf of tien zinnen kunnen eventueel samen worden geconstrueerd, en na verdeling worden ingesproken. Op deze manier worden de leerlingen op gang geholpen. Een extra pluspunt bij deze opdracht is dat er een duidelijke link aanwezig is met de vakoverschrijdende eindtermen. Doordat leerlingen zelf een verhaal creëren, werken ze zowel rond de sleutelcompetenties creativiteit en esthetische bekwaamheid alsook aan de volgende contexten uit de gemeenschappelijke stam¹⁷:

- context 7 socio-culturele samenleving, eindterm 6; actief kunnen omgaan met kunst cultuur die hen omringen;
- context 2 mentale gezondheid, eindterm 7; gebruiken beeld, muziek, beweging, drama of media om zichzelf uit te drukken;
- context 2, eindterm 2; gebruiken cultuur- en kunstuitingen om begrip op te brengen voor de leefwereld van anderen.

In bijlage zeven is een instructiefiche te vinden voor deze opdracht en bijlage tien geeft tips in verband met het inspreken van tekst via Audacity. Als de leerkracht opteert om de leerlingen zelf de podcast te laten monteren, dat wil zeggen de fragmenten achter elkaar plaatsen, en storingen verwijderen, wordt er ook beroep gedaan op de ICT-vaardigheden (informatie verwerving- en verwerking). Hiervoor kan bijlage twee 'Montage in Audacity' gebruikt worden.

¹⁷ CREEMERS, L., DESLOOVERE, K., MAES, B., SLEURS, W., STANDAERT, R.; VANHEESWIJCK, H. en VAN WOENSEL, VOET @210, brochure. , Vlaams Ministerie Van Onderwijs en Vorming, Agentschap voor Kwaliteitszorg in Onderwijs en Vorming, Brussel, 2010.

5.2.4 Hoorspel

Jawel, het hoorspel is helemaal terug van weggeweest. Wikipedia beschrijft een hoorspel als 'een vorm van drama waarbij enkel gebruikt wordt gemaakt van auditieve elementen'¹⁸. Vroeger had je bekende hoorspelen zoals 'Het Koekoeksnest' en 'The War of the Worlds' en nu pakken radiostations terug uit met moderne hoorspelen en uitgeverijen op hun beurt met verklankte sprookjes. Dat maakt een hoorspel ook net uniek en interessant, de luisteraar kan zijn eigen beelden en sferen bij het verhaal oproepen.

Het opzet is dat leerlingen aan de hand van deze originele opdracht op een leuke manier hun spreekvaardigheid oefenen, en daarbij ook in één klap in mindere mate een aantal andere vaardigheden, zoals leesvaardigheid en organisatievaardigheid en de vakoverschrijdende eindtermen integreren. De leerkracht kan als hij wil ook ICT-vaardigheden aan het rijtje toevoegen wanneer de leerlingen zelf aan de hand van de handleiding van Audacity het hoorspel monteren. Dit kan de leerkracht ook echter zelf voor zijn rekening nemen, bijvoorbeeld als hij minder tijd heeft of als hij zich vooral wil focussen op taalvaardigheid.

De opdracht vertrekt uit een fragment van een jeugdboek, dat de leerlingen in groepjes omvormen tot een hoorspel met dialogen en geluiden. Ter ondersteuning krijgen de leerlingen instructiefiches en script sjablonen, waarbij de aandachtspunten op vlak van spreekvaardigheid duidelijk worden aangehaald. Deze zijn te vinden in bijlage elf. Daarenboven bevat het volgende hoofdstuk 5.3 een gedetailleerde weergave van het verloop van een test in de klaspraktijk, met de plus-minpunten, tips, beleving wat betreft functionaliteit, en tenslotte de podcast.

Figuur 5 Acteurs hoorspel 'Café Cuba'¹⁹

¹⁸ <http://nl.wikipedia.org/wiki/Hoorspel>

¹⁹ <http://www.ashton-reports.be/hoorspel-cafe-cuba-vanaf-maandag-8-september-op-radio-2/>

5.2.5 Radio PAV

De leerlingen bootsen een nieuwsredactie na. Ze verzamelen nieuws, spreken het in en publiceren het dan als podcast op Souncloud of op een klassenpagina. Zowel het technische aspect als de opdrachten en de inhoud van de podcasts spelen in op de eindtermen PAV.

Binnen de nieuwsredactie worden verschillende taken verdeeld. In week één beginnen de verslaggevers met het verzamelen van het nieuws en het schrijven van de nieuwsberichten. Tijdens de tweede week selecteren en bewerken de redacteurs die nieuwsberichten. Tot slot gaan in de derde week de nieuwslezers en geluidstechnici aan de slag en presenteren zij het gevonden nieuws met behulp van Audacity. In grote klassen kunnen er nog aanvullende taken worden gecreëerd zoals die van een fotograaf, iemand die de lay-out verzorgt,...

De opdrachten kunnen als een vorm van contract- en hoekenwerk georganiseerd worden, waarbij de leerlingen zodus via een doorschuifstelsel beurtelings verschillende rollen vervullen. De leerkracht kan voor zichzelf een overzicht maken waarop staat welke leerling in welke week welke rol vervult in de redactie. De groepjes kunnen vast of afwisselend worden samengesteld.

Door het nieuws te verzamelen en in te spreken werken de leerlingen op een intensieve manier rond spreekvaardigheid, maar ook andere functionele vaardigheden zoals informatieverwerving- en verwerking en organisatievaardigheden zijn hier rechtstreeks mee verbonden. Als leerlingen een redactie nabootsen en nieuwsuitzendingen maken, moeten ze immers kunnen samenwerken, doelgericht op zoek gaan naar nieuws, deze verwerken tot een tekst die op een duidelijke manier wordt ingesproken en bewerkt. Dit alles met als resultaat een afgewerkte nieuwsuitzending. Deze opdracht is omwille van de ICT-vaardigheden die worden geïntegreerd wel het meest geschikt voor klassen met al wat ervaring met podcasting.

In de bijlagen twaalf, dertien en veertien staat de opdracht en deelopdrachten gedetailleerd beschreven en bijlagen vijftien en zestien zijn schema's voor de planning. Voor de deelzaak van de nieuwslezer wordt er ook verwezen naar bijlage tien 'Tips voor tekst in te spreken' en voor de geluidstechnici naar bijlage twee 'Montage in Audacity'.

5.3 Podcastideeën uitgetest in de klaspraktijk

5.3.1 Het hoorspel

Praktische informatie	Beginsituatie van de klas
▪ datum: 2014-11-17, 2014-11-21; ▪ totale duur: 4 uren; ▪ materiaal: - pc's waarop het geluidsopname-en bewerkingsprogramma Audacity is geïnstalleerd (aantal afhankelijk van grootte klasgroep); - 2 microfoons; - 1 set geluidsboxen - instructiefiches 'hoorspel', met extra scriptbladen; - jeugdboek; ▪ extra: voor de eigenlijke opname nood aan twee lokalen.	▪ 4de jaar haarzorg (11 leerlingen); ▪ intrapersonlijke beginsituatie: een mondige klas dat voor het overgrote deel bestaat uit meisjes. Er is één leerling van allochtone afkomst, die kampt met een taalachterstand..

Toepassing in de klaspraktijk: verloop

Om de leerlingen warm te maken voor het creëren van een hoorspel, liet ik hen ter inleiding een fragment uit een dergelijk hoorspel horen. Ik vermeldde er nog niet bij dat het om een hoorspel ging, maar liet de leerlingen achteraf zelf beschrijven wat ik hen zonet had laten horen. Zo kwamen we samen tot de definitie van een hoor- of luisterspel: een op de radio (of internet) uitgezonden toneelstuk waarbij je alleen stemmen en geluiden hoort, en geen beeld ziet. Hierbij maakte ik ook het verschil duidelijk met een luisterboek, waar het enkel gaat om een verteller die tekst voorleest. Aansluitend gaf ik de leerlingen, met behulp van een foto, ook meer informatie over de oorsprong van het hoorspel en de recente heropleving ervan. In dat kader vroeg ik de leerlingen ook naar hun eventuele eigen ervaringen met hoorspelen. Er was maar één leerling die zelf ooit een hoorspel had beluisterd. Het was dus allemaal vrij nieuw voor hen. Voor de eventuele geïnteresseerden verwees ik nog naar enkele recente hoorspelen zoals café Cuba, een hoorspel over WOII op Radio 2. De inleiding sloot ik af met de bekendmaking van de opdracht: het maken van een flitsend hoorspel met de klas, dat we ook nog eens gingen opnemen. De leerlingen reageerden hier over het algemeen enthousiast op: ze vonden het spannend, en afgezien van enkele meisjes die zich wat bekommerden over hun stemkleur bespeurde ik geen echte ongerustheid. Na de inleiding deelde ik de instructieblaadjes uit. Deze zijn opgebouwd volgens de OVUR-methode²⁰. De eerste stap oriënteren werd al deels verwerkt in de inleiding, maar de opdracht werd nu gedetailleerder besproken. De bedoeling van de opdracht is dat de leerlingen in twee groepjes eenzelfde verhaalfragment omvormen tot een hoorspel met dialogen en geluiden. Daarbij werd ook meteen een blik geworpen op de criteria waaraan het

²⁰ OVUR staat voor: oriënteren, voorbereiden, uitvoeren en reflecteren.

hoorspel dient te voldoen. Deze criteria op vlak van spreekvaardigheid en technische uitvoering staan opgesomd, met uitleg bij stap 4 reflecteren. Samen werden deze grondig overlopen. Het opzet is dat leerlingen op een leuke, originele manier hun spreekvaardigheid oefenen.

Vervolgens mochten leerlingen stapsgewijs het hoorspel voorbereiden: deze voorbereiding bestaat uit een inhoudelijke voorbereiding en het bedenken en maken van geluiden. Voor de inhoudelijke voorbereiding maken de leerlingen kennis met het verhaal. Op basis van de beginsituatie selecteerde ik een eenvoudig, maar bekend jeugdboek van de Nederlandse schrijfster Carry Slee; genaamd 'Afblijven'. Ik toonde het boek aan de leerlingen en in groepjes lazen ze de achterflap van het boek, om een eerste indruk van het verhaal en de hoofdpersonages te krijgen. Achteraf bespraken de leerlingen hun eerste impressies bij het verhaal en brainstormden ze kort over de onderwerpen die aan bod kwamen: dansen, vriendschap, drugs, onzekerheid, faalangst. Onderwerpen en gevoelens die realistisch, en best wel herkenbaar zijn voor leerlingen van vijftien of zestien jaar. Enkele leerlingen kenden het verhaal en de verfilming ervan en ook de anderen waren omwille van de herkenbare personages; onderwerpen en directe, eenvoudige schrijfstijl voor het verhaal te vinden. Na de samenvatting te hebben gelezen, gaf ik de leerlingen dan het fragment uit het boek waarmee zij aan de slag gingen. Het omvatte ongeveer drie bladzijden. Lang genoeg om alle leerlingen van het groepje genoeg tekst te geven, maar ook niet te uitgebreid zodat de opname niet langer dan tien minuten zou duren. De leerlingen lazen het verhaalfragment en duiden de verschillende personages aan.

Wanneer de leerlingen klaar waren met de personages en dit gecontroleerd was, gingen ze over naar de geluiden. Ze onderlijnden de geluiden die in het verhaal voorkwamen of konden voorkomen, en bedachten ook hoe ze deze zouden kunnen maken. Dit ging zeer vlot, met dank aan de moderne technologie; de smartphones: leerlingen maakten graag en vlot gebruik van hun smartphone om de geluiden zoals muziek, ringtones te creëren. Daarnaast konden eenvoudige handelingen, zoals een personage die binnenkomt worden benadrukt door een toeslaande deur en een koffertje met een kliksysteem dat ik had meegebracht. Zodra alle personages en geluiden waren aangeduid in de tekst, mochten de groepjes deze nog eens noteren in een duidelijk overzicht: daarvoor had ik een tabel voorzien in een van de bijlages van de instructieblaadjes.

De bovenstaande stappen verliepen vlot, het laatste onderdeel van het voorbereidend werk, het uitschrijven van het script, nam daarentegen heel wat meer tijd in beslag. Dat is ergens ook logisch, het script is een gedetailleerde weergave van het verhaal: het sjabloon was duidelijk opgesteld met de onderverdeling, zinnen, geluiden, personages, stem leerling en geluidsmateriaal/maker. Op deze manier wist iedereen wat hij of zij moest doen op elk moment. Dit zou ik dan ook behouden, maar het uitschrijven van de dialogen stak de leerlingen wat tegen. De meeste (BSO) leerlingen houden immers niet van uitgebreid schriftwerk. Als alternatief stel ik dan ook voor om de bladen met het verhaalfragment en het scriptsjabloon op A3- formaat af te drukken, zodat leerlingen de zinnen kunnen uitknippen en plakken op de juiste plaats in het script. Een andere optie is om, indien er pc's beschikbaar zijn, de documenten op de pc's te plaatsen en de leerlingen zo te laten knippen en plakken. Na het voorbereidend werk, waren er inmiddels bijna drie uren verstreken.

Enkele dagen later, wanneer de leerlingen opnieuw les PAV hadden, vond dan de uitvoering plaats. Het script was klaar, dus de leerlingen konden starten met oefenen. Toch zou ik opteren, indien het mogelijk is, op één dag of toch zo snel mogelijk de opdracht af te werken. Daarmee bedoel ik, laat liefst zo weinig mogelijk tijd tussen de verschillende onderdelen. Want in dit geval, waren er bijvoorbeeld twee leerlingen afwezig, en één leerling die er de eerste dag niet bij was, was de laatste les bij de opname wel aanwezig. We hebben dan als oplossing, in een groep een leerling wat meer tekst gegeven, en de nieuwe leerling een rol

van een afwezige leerling in de andere groep toegewezen. Deze groep heeft onder andere daarom wel een keer extra geoefend. In totaal twee keer. De andere groep vond zich genoeg voorbereid, met één keer oefenen, en dat bleek ook voldoende te zijn. Bij het oefenen merkte ik wel dat drie of vier geluiden bij het verhaal genoeg is, anders wordt het te ingewikkeld voor de leerlingen en leidt het de focus te sterk af van spreekvaardigheid. Er dient daarnaast ook rekening te worden gehouden om voor de opname en liefst ook voor het oefenen, twee verschillende lokalen te voorzien, zodat de verschillende groepjes elkaar niet storen. Ik had het laatste lesuur twee aaneensluitende lokalen ter beschikking gekregen, waartussen ik, samen de met de leerkracht schipperde. Dit verliep vlekkeloos: de leerlingen waren gefocust op hun opname en gedroegen zich verantwoordelijk.

Vooraf mochten de leerlingen ook even een paar testzinnentjes inspreken om te zien hoe hun stem klonk via de micro, maar toch was de geluidskwaliteit bij de eerste groep aan het begin van de opname minder goed. Volgens mij lag dat misschien een beetje aan de echo in het klaslokaal, er was ook één leerling die eerst wat te zacht sprak.

Het was mogelijk om het hoorspel in één keer op te nemen: De meeste leerlingen lukte het om, op enkele haperingen na de tekst vlot in te spreken. Ze spraken bovendien de tekst met vrij veel intonatie en inleving in, wat volgens mij ook wel werd vergemakkelijkt door de herkenbaarheid van de personages. De leerling die het moeilijk had op taalvlak moest sommige woorden meermaals herhalen en sprak soms te zacht, maar achteraf kan de opname met behulp van de verschillende effecten hier hulp bieden (zie verder). Best geef je een leerling met taalmoeilijkheden ook niet meteen de meest uitgebreide rol, zoals die van een verteller, maar laat je ze kleinschalig beginnen, zodat ze goed oefenen op een beperkt stuk tekst en niet worden afgeschrikt.

Achteraf speelde ik de beide versies klassikaal af, en mocht elke leerling een ander groepslid aan de hand van het eerder overlopen schema met criteria beoordelen. Als er genoeg tijd overblijft, is het een pluspunt om de leerlingen hun beoordeling ook te laten verklaren. Dit is nog een extra kans om de leerlingen te laten spreken. Tot slot probeerde ik met de opdracht ook de interesse te wekken voor het jeugdboek, en dat leek met de meeste leerlingen wel gelukt. Als ze het boek besluiten te lezen is dat mooi meegenomen, en werken ze op deze manier weer op een andere ongedwongen manier aan hun taalvaardigheden.

Aan het einde polste ik bij de leerkracht en de leerlingen naar hun mening omtrent de opdracht. De feedback, zowel van leerkracht als leerlingen was positief: ze vonden het een originele manier om aan spreekvaardigheid te werken. De leerlingen vonden het leuker dan alleen vooraan in de klas een spreekbeurt te geven.

Via Audacity had ik de mogelijkheid om de opname achteraf ook wat bewerken: niet alleen om leuke effecten zoals een intro en outro toe te voegen, maar ook als hulpmiddel om de taalvaardigheid te verbeteren en te differentiëren. Bij de leerling die een taalachterstand had, en daardoor soms wat te stil sprak of meer haperde als de rest, kan het geluid bijvoorbeeld worden versterkt of enkele haperingen worden weggeknipt. Zo vormt het afgewerkt hoorspel een leuk geheel, waar elke leerling een goed gevoel bij heeft.

Positieve- en werkpunten	Tips
Positief: ▪ de originaliteit van de opdracht het maken van een hoorspel is origineel en creatief en biedt de mogelijkheid om op een grondige, maar ongedwongen manier aan spreekvaardigheid te werken; ▪ keuze van het eenvoudige, maar herkenbare verhaalfragment waarbij de leerlingen zich konden inleven; ▪ de duidelijke opgebouwde instructieblaadjes en praktische organisatie. Werkpunt: ▪ de tijdsduur die het uitschrijven van het script met zich meebrengt.	▪ kies een eenvoudig verhaalfragment dat bij voorkeur aansluit bij de leefwereld van de leerlingen; ▪ zorg dat het verhaalfragment genoeg personages bevat, zodat iedereen voldoende aan het woord is; ▪ zorg dat het verhaalfragment ook niet te omvangrijk is, zodat de opname niet langer dan tien minuten duurt. Op die manier blijven de leerlingen gefocust en wordt het organisatorisch niet te ingewikkeld wordt; ▪ beperk het aantal geluiden tot c.a. 3 tot en met 5 geluiden, zodat de aandacht niet wordt afgeleid van de spreekvaardigheid; ▪ zorg voor een duidelijk script; ▪ laat de leerlingen minimum één of twee keer het verhaal met de geluiden inoefenen; ▪ laat de leerlingen vooraf enkele testzinnen inspreken met de micro en speel deze af; ▪ zorg tijdens opname (en oefenmomenten) voor twee verschillende lokalen zodat de leerlingen elkaar niet storen; ▪ voorzie genoeg tijd voor de opdracht, (min. 3 uur), maar probeer daarbij zo weinig mogelijk onderbreking tussen de onderdelen van de opdracht te laten.

Linken hoorspelen op Soundcloud

<https://soundcloud.com/laurasaren/hoorspel-afblijven-4hz-groep1>

<https://soundcloud.com/laurasaren/hoorspel-afblijven-4hz-groep2>

5.3.2 De klasdiscussie

Praktische informatie	Beginsituatie van de klas
▪ datum: 2014-11-21; ▪ duur: 1 lesuur (per groep); ▪ materiaal: - pc waarop het geluidsoopname- en bewerkingsprogramma Audacity is geïnstalleerd; - 1 microfoon; - 1 set geluidsboxen; - krantenartikelen, foto's, citaten en een filmfragment over het WK voetbal en de aankomende Olympische Spelen in Brazilië; - PowerPointpresentatie; - instructiefiches ' klasdiscussie'.	▪ derde jaar, bestaande uit jongens en meisjes uit verschillende studierichtingen (zowel harde als zachte sector); ▪ intrapersonlijke beginsituatie: een klas met een grote diversiteit op vlak van taalvaardigheid (achtergronden, interesses).

Toepassing in de klaspraktijk: verloop

Inleiding

Het opzet was dat de leerlingen zouden leren discussiëren op een correcte manier. Ik bood hen als vertrekpunt de volgende actuele stelling aan: ' Het is voordelig voor een land als Brazilië om grote sportevenementen zoals het WK en de Olympische Spelen te organiseren'. De leerlingen waren reeds enkele lessen aan het werken rond de actualiteit en hadden al wat algemene informatie over het WK gekregen. Daarbij werd al eens kort verwezen naar incidenten die plaatsvonden bij het WK, maar dit bleef eerder beknopt. Om de eigenlijke 'les' waarin de discussie zou plaatsvinden in te leiden, riep ik met de leerlingen hun voorkennis op. Zo toonde ik enkele foto's en stelde ik algemene vragen over het voorbije WK. Dit waren vragen zoals, ' In welk land vond het WK plaats?', Hoelang duurde het WK?, Wie won?, Welke plaats behaalde de Rode Duivels?, Hoeveel toeschouwers kwamen er naar de enorme stadions? Ik vermeldde dan dat naast het WK voetbal, Brazilië ook de volgende Olympische Spelen van 2016 gaat organiseren. Daardoor zal Brazilië de komende tijd bekendstaan als hét land van de sport.

Deze algemene vragen waren een goede opstap naar de stelling. De interesse voor het onderwerp het WK en andere grote sportevenementen varieerde in de klas, maar met de inleiding leek de aandacht van de meeste leerlingen toch getrokken.

Inhoudelijke input

Voordat ik startte met de inhoudelijke input en de eigenlijke discussie, polste ik of de leerlingen de betekenis van het woord stelling kenden. Zo was ik zeker dat ze begrepen dat een stelling geen feit, maar een mening is. Daarbij legde ik uit dat het tijdens de discussie de bedoeling was dat ze probeerden uit te leggen waarom ze het eens of oneens waren met de stelling en waarom.

Om de leerlingen te helpen om op een goede doordachte manier hun mening te kunnen geven reikte ik hen achtergrondinformatie aan, onder andere in de vorm van artikels en foto's met citaten. Deze had ik voor de les al verspreid over enkele banken. De leerlingen kregen de tijd om nog even individueel doorheen de informatie te gaan, terwijl ik sturing gaf. Voorafgaand besprak ik met hen kort tips om doelgericht informatie uit een artikel te halen. Het leek mij zeker aangewezen om nog inhoudelijke input te geven; maar het zelfstandig doornemen van de achtergrondinformatie was wel niet voor iedereen een evidentie. Sommige leerlingen waren aandachtig en namen de informatie grondig door, terwijl anderen zich sneller lieten afleiden. Daarbij hadden enkelen misschien ook wat moeite met lezen. Ik probeerde de leerlingen wat aan te sporen en ik had op voorhand enkele artikels een beetje vereenvoudigd. Daarenboven heb ik ook klassikaal een nieuwsitem getoond, zodat alle leerlingen toch zeker voldoende informatie hadden. Omwille van de aandacht die nog moest worden geschonken aan de inhoud, vooraleer over te kunnen gaan naar de discussie, liep de timing echter uit (zie verder).

Overlopen aandachtspunten discussie

Om de leerlingen te helpen om op een gepaste en duidelijke manier hun mening te uiten, deelde ik een instructiefiche uit. In die fiche stonden aandachtspunten op vlak van attitude, kritische ingesteldheid en taal. Deze punten overliep ik met de leerlingen en noteerde ik in kernwoorden aan het bord. De nadruk lag hierbij vooral op attitude/sprekdurf en argumenteren. De focus ligt immers best niet meteen te sterk op alle aandachtspunten, want dan moeten de leerlingen op teveel tegelijk letten. Voordat de eigenlijke discussie dan van start ging, deelde ik de leerlingen ook mee dat de discussie zou worden opgenomen. Er werd afgesproken dat de microfoon een hulpmiddel werd om te bepalen wie aan het woord mocht. Afspraak was dat degene met de microfoon in de hand het woord mocht voeren. Als iemand graag wilde reageren kon hij dat op een beleefde manier vragen, zoals we dat eerder overlopen hadden. Toen de leerlingen kennis namen van het feit dat de discussie zou worden opgenomen, waren ze vooral nieuwsgierig naar de microfoon, het programma, en hoe de opname zou klinken. Dit leek wel hun aandacht te trekken. Ze waren aandachtiger, maar niet gespannen.

Eigenlijke discussie

Bij aanvang van de eigenlijke discussie verwees ik nog even terug naar de stelling, waarna ik het woord gaf aan de leerlingen. Voor enkele mondige leerlingen ging dit vrij vlot: ze vroegen uit zichzelf het woord, misschien niet altijd op de gepaste manier, maar ze namen wel actief deel en konden hun mening vrij goed ondersteunen. Weer anderen namen wel initiatief, maar dienden ondersteund te worden om hun mening doordacht te kunnen verwoorden. Sommige leerlingen die meer timide, minder geconcentreerd en/of taalvaardig waren, dienden te worden aangespoord om een bijdrage te leveren. Ik probeerde in elk geval als gespreksleider (pro en contra) bijvragen te stellen. Deze ondersteunde/ visualiseerde ik door middel van enkele citaten, foto's en krantenkoppen te projecteren op de achtergrond.

Voorbeelden van vragen voor leerlingen met een contra- mening:

- Zie je dan helemaal geen voordelen in het organiseren van het WK?
- Heeft de bevolking dan helemaal geen baat bij de investeringen die de overheid doet in het kader van het WK (geld dat wordt gestoken in de verbetering van het openbaar vervoer, wegen, stadions)?

- Trok het WK geen toeristen aan? Wat betekent dat voor de economie?
- De overheid investeert geld in nieuwe stadions. Wie gaat die stadions bouwen? Brazilië staat erg in de kijker door het organiseren van deze evenementen. Zijn daar geen voordelen aan verbonden?

Voorbeelden van vragen voor leerlingen met een pro mening:

- Zijn er geen nadelen bij het organiseren van het WK en de bijhorende kosten?
- Waarom zijn er dan duizenden mensen gaan betogen tegen het WK?
- Zijn de nieuwe jobs en toeristen in het kader van het WK blijvend?
- De Braziliaanse overheid heeft centen gestoken in de verbetering van wegen, het openbaar vervoer, maar zouden ze dat niet sowieso moeten doen, ongeacht het WK?

Meestal lukte het op deze manier wel om de leerling zijn mening te laten verwoorden, maar een of twee taalzwakke leerlingen hadden toch nog nood aan meer oefening en soms ook concentratie. De meningen die naar voren kwamen waren uiteenlopend. De conclusie was dan ook dat er geen eenduidig antwoord bestaat op de kwestie. Dat was ook niet het doel. Het opzet was dat de leerlingen op een correcte manier hun mening probeerde te uiten, en dat hun kritische zin daarbij werd gestimuleerd.

Wat betreft de micro als doorgeefmiddel heb ik zowel voor als nadelen ondervonden. In mijn gedachte was het een hulpmiddel wat betreft attitude: een manier om de leerlingen hun beurt te laten afwachten. Enerzijds was dit positief, de leerlingen dienden het woord en de micro te vragen. Anderzijds merkte ik dat voor enkele leerlingen de micro een beetje als een soort speelgoed werd beschouwd en dat verlegen leerlingen aanvankelijk wat overweldigd waren als ze de micro 'in hun handen geduwd' kregen. Daarom zou ik toch opteren dat, indien de groep niet te groot is, om de micro gewoon op statief in het midden van de groep te laten staan. De geluidskwaliteit is als de leerlingen op een normaal stemvolume spreken, duidelijk genoeg. Toen ik dit na een tijdje deed merkten de leerlingen niet meer zozeer dat ze voor een groep aan het spreken waren en deed dit remmingen wegnemen.

Achteraf liet ik de opname even horen, en gaf ik kort toelichting. De leerlingen vonden het verassend om hun eigen stem te horen. Als er genoeg tijd is, is het zeker aangewezen om de positieve- en werkpunten bij de discussie te overlopen. Dit door te bespreken wat een goed en minder goed argument was, wanneer op een gepaste manier het woord werd gevraagd en wanneer niet. Doordat ik nog vrij veel inhoudelijke input moest geven vooraleer ik de aandachtspunten kon overlopen en de discussie kon starten, bleef hiervoor minder tijd over. Daarom zou ik zeker opteren om voor de eigenlijke discussie met reflectie, een volledig lesuur te voorzien, vooraf gegaan door een aparte les over de inhoud. De discussie wordt immers toch bij voorkeur gekoppeld aan een thema dat binnen de lessen wordt behandeld, of de actualiteit. Als de leerlingen dan voldoende vertrouwd zijn met deze discussiemomenten en meermaals hun spreekvaardigheid op deze manier hebben kunnen oefenen, kan er aan de discussie ook een evaluatie worden verbonden. Hiervoor kan de leerkracht de opname terug beluisteren.

Positieve en werkpunten	Tips
Positief: ▪ keuze voor een duidelijke, actuele stelling, waar zowel pro als contra standpunten aan verbonden kunnen worden; ▪ activatie van voorkennis en visuele inhoudelijke input door middel van artikels, citaten, foto's en filmfragment; ▪ duidelijke instructiefiches met aandachtspunten ter voorbereiding van de discussie; ▪ podcasting prikkelt de nieuwsgierigheid en trekt de aandacht van de leerlingen; ▪ mogelijkheid om achteraf resultaat te beluisteren en gericht te reflecteren. Werkpunt: ▪ timing, tijd was iets te beknopt voor naast de discussie en nabespreking ook nog inhoudelijke input vooraf; ▪ plaatsing van de microfoon:	▪ kies voor een duidelijke stelling, liefst thema-gerelateerd of actueel, waarop geen objectief antwoord bestaat; ▪ geef inhoudelijke input door middel van foto's citaten, filmfragmenten, en stel bijvragen bij de discussie; ▪ gespreksvormen werken het best bij niet te grote klasgroepen: laat de leerlingen in dit geval plaatsnemen in een kring, waar de microfoon zich in het midden bevindt; ▪ maak instructieblaadjes met aandachtspunten, maar focus niet op alles tegelijk; ▪ voorzie voldoende tijd voor feedback aan de hand van de opname.

link soundcloud: <https://soundcloud.com/laurasaren/klasdissussiewkderdejaar>

Besluit

Ik ga terug naar de onderzoeksvraag van dit afstudeerproject: Is podcasting een geschikt alternatief voor de klassieke spreekbeurt binnen PAV? Uit het onderzoek is gebleken dat podcasting wel degelijk een functionele, originele en drempelverlagende toepassing kan zijn om aan spreekvaardigheid te werken, als het op een doordachte manier wordt aangewend.

Podcasting wekt allereerst de nieuwsgierigheid van de leerlingen op en daagt leerlingen uit om op een grondige manier te communiceren. Om werkelijk functioneel te zijn, dienen deze spreekmomenten wel te worden gekaderd, door het aanreiken van spreekstrategieën. De functionaliteit wordt bovendien nog eens verhoogd door de aantoonbaarheid van de spreekmomenten voor de inspectie en de mogelijkheid tot het geven van gerichte feedback. Naast uitdagend, kan podcasting ook drempelverlagend zijn. Bij een spreekmoment in groep zijn de leerlingen zich er immers minder van bewust dat ze voor een groep aan het praten zijn, en vallen remmingen sneller weg.

Werken met podcasts biedt bovendien de mogelijkheid om te differentiëren: taken kunnen worden verdeeld naargelang het taalniveau, leerlingen kunnen in meerdere gevallen min of meer op eigen tempo de opname inspreken en de tools van het programma zijn een hulpmiddel om de taalvaardigheid te verbeteren.

De uitgewerkte prototypes kunnen verder eenvoudigweg worden geïntegreerd binnen het curriculum PAV. Daarbij kunnen er bij verschillende prototypes, naast spreekvaardigheid, ook andere vaardigheden zoals leesvaardigheid, organisatievaardigheden, informatie verwerving-en verwerking, alsook vakoverschrijdende eindtermen worden gekoppeld.

Wat betreft het technische aspect is podcasten erg toegankelijk. Een podcast is eigenlijk niets meer dan een opgenomen audiobestand dat via internet gedeeld wordt. Doorgaans is één computer waarop het gebruiksvriendelijke programma Audacity is geïnstalleerd, samen met speakers en een micro voldoende. De leerkracht kan zelf bepalen aan de hand van de opdracht hoe ver hij gaat in het technische aspect en of hij dit voor eigen rekening neemt, of ervoor kiest om ICT-vaardigheden te integreren. In dat geval komt er meer organisatie en tijd aan te pas, maar eigenlijk telt in alle gevallen de leuze, een goed begin is het halve werk. Werk een goed didactisch kader uit waarbij je optimaal gebruik maakt van de mogelijkheid die het programma biedt tot het geven van feedback, start met eenvoudige opdrachten waarbij het technisch aspect beperkt blijft en experimenteer geleidelijk aan meer en meer met de technische functies waarbij je zorgt voor een degelijke organisatorische voorbereiding.

Om te bepalen wat het leerrendement van podcasting is op vlak van spreekvaardigheid, is er nood aan verder langdurig onderzoek, maar met de tips in dit afstudeerproject, samen met een open houding en zin voor experiment kom je al een heel eind verder. Oefening baart kunst.

Literatuurlijst

Afbeeldingen

Figuur 1: ROSIUS, H., *Van vakdidactische pijlers naar constructief leren in PAV*, niet-gepubliceerde cursus, Provinciale Hogeschool, Hasselt, 2010-2011.

Figuur 2: <http://de.wikipedia.org/wiki/Podcasting>

Figuur 3: <http://audacity.sourceforge.net>

Figuur 4: <http://www.pcmusic.com/blog/>

Figuur 5: <http://www.ashton-reports.be/hoorspel-cafe-cuba-vanaf-maandag-8-september-op-radio-2/>

Gedrukte bronnen

ANTHONE, R., *Peinzen: 49 filosofische vragen voor kinderen*, uitgeverij Acco, Leuven, 2006.

ROSIUS, H., *Op naar functionele lesdoelstellingen voor een les PAV*, niet-gepubliceerde cursus, Provinciale hogeschool, Hasselt, 2010-2011.

ROSIUS, H. *Taalvaardigheden in een geïntegreerde context, hoofdstuk 1: Nederlands als instructietaal in PAV*, niet-gepubliceerde cursus, Provinciale hogeschool, Hasselt, 2011-2012

ROSIUS, H. *Van vakdidactische pijlers naar constructief leren in PAV*, niet-gepubliceerde cursus, Provinciale Hogeschool, Hasselt, 2010-2011.

Project algemene vakken, leerplan tweede graad BSO, VVKSO, Brussel, 2012.

Project algemene vakken, leerplan derde graad BSO, VVKSO, Brussel, 2012.

AV project algemene vakken, leerplan secundair onderwijs, tweede graad BSO, Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, 2012.

AV project algemene vakken, leerplan secundair onderwijs, derde graad BSO, Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, 2014.

JANSSEN, T., TRIO, M., SKOPINSKI, A. ' *Opvoedkunde 2B: beroepsgericht onderwijs*'. niet-gepubliceerde cursus, Provinciale hogeschool, Hasselt, 2012-2013.

Baeckens R., Meukens, P., *Zakelijke communicatie*, vierde druk, Uitgeverij Pelckmans, Kapellen, 2003, 208 pagina's.

HAJER, M., MEESTRINGA, T., *Handboek taalgericht vakonderwijs*, uitgeverij Coutinho, Bussum, 2009.

CREEMERS, L., DESLOOVERE, K., MAES, B., SLEURS, W., STANDAERT, R.; VANHEESWIJCK, H. en VAN WOENSEL, C., *VOET @2010*, brochure, Vlaams Ministerie Van Onderwijs en Vorming, Agentschap voor Kwaliteitszorg in Onderwijs en Vorming, Brussel, 2010.

Contractwerk en het werken in hoeken in het secundair onderwijs, Expertisecentrum voor ervaringsgericht onderwijs, Leuven, 2005-2006.

Internet

www.g-o.be

www.vvkso.be

<http://www.een.be/programmas/koppen/revival-van-het-luisterspel>

<http://www.podcasting.be/faq.php>

<http://audacity.sourceforge.net>

<http://www.de-hooiberg.nl/podcastproject/index.htm>

DRIJKONINGEN, J., 'Sterke schakels voor het (D)BSO', internet, *Sterke Schakels*, 2008, (geraadpleegd op 1 december 2013 via

www.cteno.be/downloads/publicaties/drijkoningen_2008_sterke_schakels_voor_dbso.pdf),.

VLAAMS MINISTERIE VOOR ONDERWIJS EN VORMING, *Onderwijsspiegel* 2013, internet, (geraadpleegd op 1 december 2013 via

http://www.ond.vlaanderen.be/inspectie/Organisatie/onderwijsspiegel_2013.htm)

Bijlagen

Bijlage 1: handleiding installatie Audacity

Downloaden en installeren van

1. Audacity downloaden en installeren

Voordat de leerlingen met Audacity kunnen werken, zal het programma eerst op de computers moeten worden geïnstalleerd.

Dit gaat als volgt: ga naar de site <http://audacity.sourceforge.net>, klik op het tabblad download en kies voor de meest actuele versie van Audacity. In dit geval is dat Audacity 2.0.5

Opm. Als voorbeeld kiezen we voor de Windows versie, maar er is ook een versie voor MAC of GNU/Linux. Die laatste is echter vooral voor computerspecialisten.

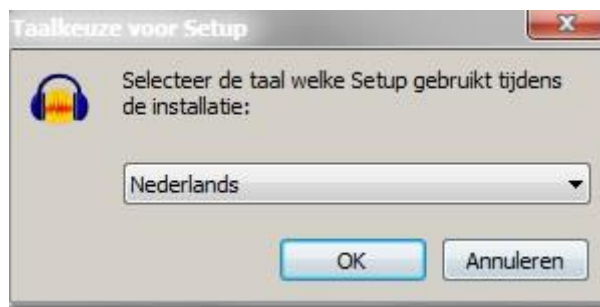

Er verschijnt een nieuw venster. Kies ervoor om het basisprogramma te downloaden (GEEN zip). Zo wordt de installatie meteen uitgevoerd. Druk op de blauwe link.

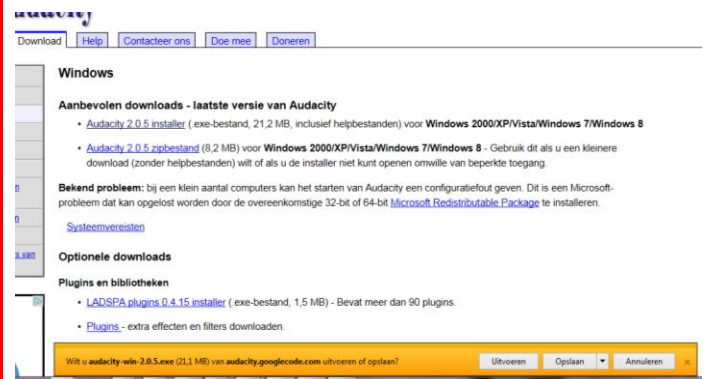
OPM. Afhankelijk van je browser kunnen de volgende schermen verschillen.

Klik bij bovenstaand scherm op uitvoeren.

Volg nu gewoon de stappen van de installer.

Krijg je dit scherm, druk dan op opslaan.

Maak een map aan voor Audacity en klik weer op opslaan.

Het bestand wordt op de computer gezet. Als het gedownload is krijg je een scherm met de boodschap 'het downloaden is voltooid'. Open dan de map.

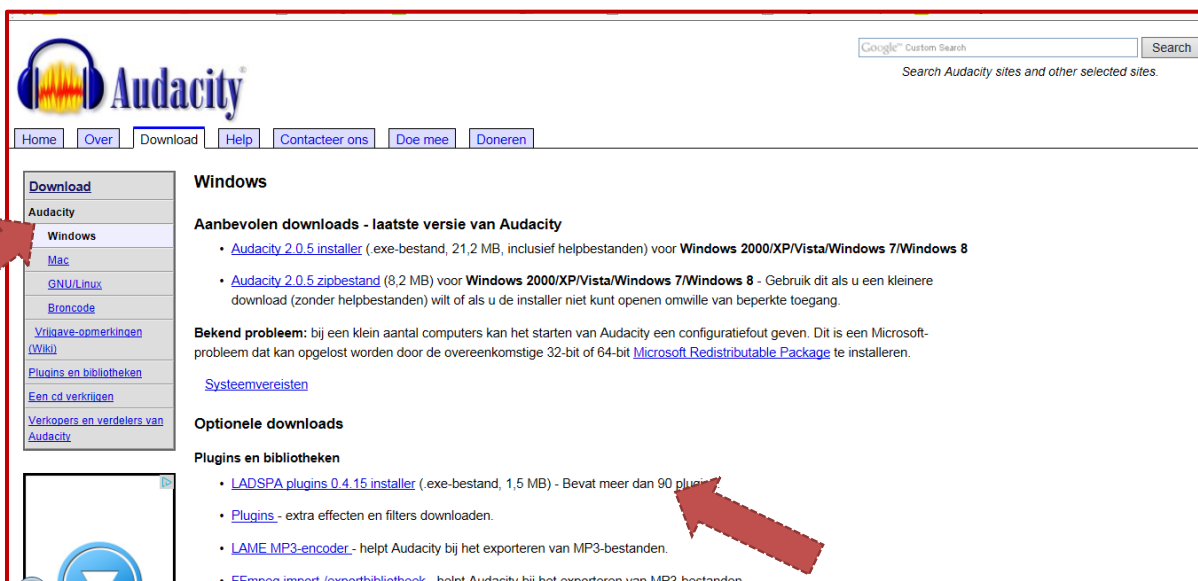

Dubbelklik op het Audacity.exe bestand en het setup programma verschijnt. Volg nu gewoon de stappen van de installer.

2. Een encoder installeren om mp3 bestanden te maken

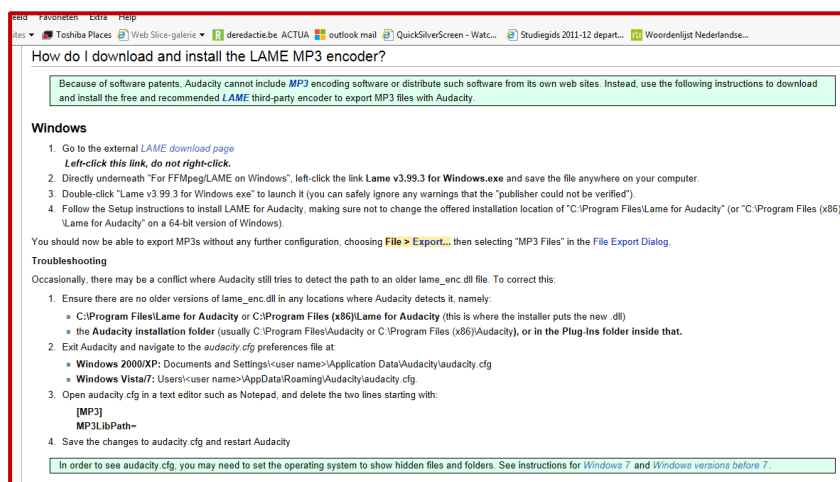
Om van de audiobestanden in Audacity mp3 bestanden te kunnen maken, moet er encoder worden geïnstalleerd die deze functie kan gaan ondersteunen. Op deze manier kan je MP3-bestanden met Audacity exporteren.

Ga weer naar de site <http://audacity.sourceforge.net>, klik op het tabblad 'download' en duid in de linker tabel op de versie van het juiste besturingssysteem.

Duid daarna bij het onderdeel 'optionele downloads' op LAME MP3 –encoder.

Je komt zo op de Engelstalige online handleiding terecht. Klik bij het onderdeel Windows van de sectie 'How to download and install the LAME- MP3 encoder?' op de link 'LAME-download page'. Kies dan een download link. Zet het bestand bij voorkeur in de map Audacity.

Bijlage 2: handleiding montage in Audacity

Leren monteren met

Maak een nieuw project²¹

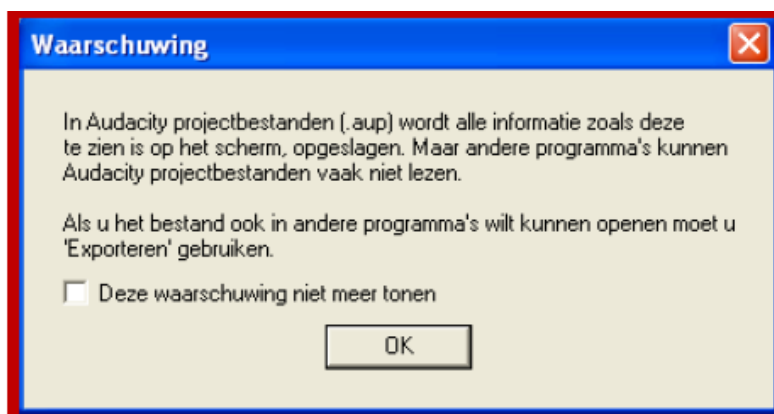
Start het programma Audacity(dubbelklik). Voor je start met opnemen en monteren, moet je de computer duidelijk maken om wat voor project het gaat. Daarom maak je eerst een project aan.

Dat doe je als volgt: klik eerst op **bestand -> Nieuw** om een nieuw project te openen (je ziet hier niet echt iets gebeuren).

Audacity schrijft alle opgenomen wijzigingen en opgenomen audio naar een bestand met de naam Projectname_data. Deze staat straks in de map waar je podcast wordt opgeslagen.

Doe daarom even het volgende: druk weer op **bestand** en klik daarna op ' **Project opslaan als**'. Je krijgt dit kadertje te zien. Druk maar op OK.

Opgelet: start je het programma voor de eerste keer op dan is enkel deze functie; 'opslaan als' beschikbaar.

²¹ Eigen herwerking van de volgende bronnen:

DE BRUIJN, M. *Handleiding: monteren in Audacity*, niet-gepubliceerde-handleiding, Bassischool de Hooiberg, Borne, 2008.

Raggers ,L en Van Osch, H. *Startpakket OSS: podcasten*, niet gepubliceerde handleiding, Stichting Kennisnet CT op School.

Kies dan een **bestandsmap** (mijn documenten) en bedenk een **naam** voor je project. Typ die naam in en druk op opslaan. Alles wat je nu maakt wordt in die map opgeslagen en kan je dus altijd terugvinden.

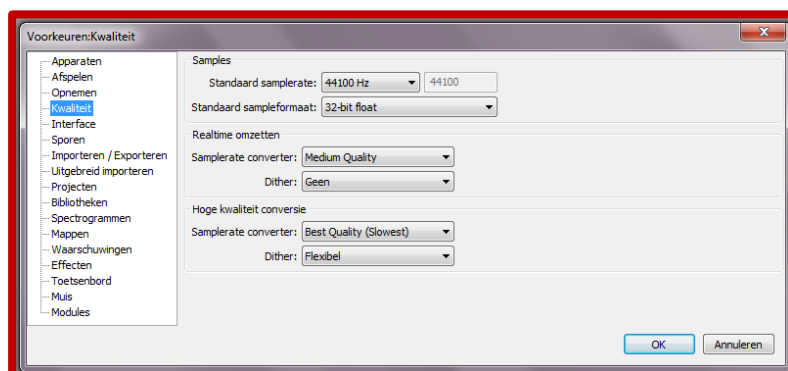
Opgelet: als je een project niet bewaard voor je begint met opnemen/bewerken, wordt deze op een standaardlocatie opgeslagen (deze staat aangegeven in het menu ' voorkeuren' -> mappen)

De juiste frequentie

Voordat je kan starten, moet je ook even controleren of de **frequentie** goed staat. Daarvoor ga je naar '**bewerken**' en klik je daarna op '**voorkeuren**'

Je krijgt nu dit kadertje te zien. Zorg dat het tabblad kwaliteit aangevinkt staat, moest dit nog niet automatisch het geval zijn. De frequentie moet op **44100 HZ** staan. Dat is de meest gangbare frequentie die mp3 tegenwoordig gebruikt.

Opnemen en importeren

In Audacity kun je enerzijds een audiobestand importeren, bv. een van een eerder opgenomen interview met een ander apparaat, een reeds gemaakte podcast of een muziekstuk, om te gebruiken bij een eigen opname of om verder te bewerken. Daarnaast kan je ook gewoon ‘vanaf nul’ een opname maken met het programma. Deze opname kan je tussentijds opslaan, en uiteindelijk ook als MP- bestand exporteren(zie: ‘Opslaan en exporteren’).

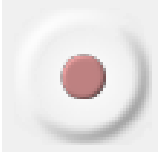
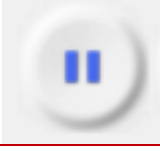
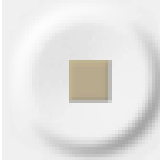
Zelf rechtstreeks opnemen

Wanneer je opneemt met een micro en het programma, controleer dan even of alle **aansluitingen** in orde zijn, zoals het inpluggen van de microfoon op de juiste ingang: Mic Input. Het **volume** kan je eventueel nog regelen

Tijdens het opnemen zelf zouden de **golven van de geluidsbalk** bovenaan ongeveer bij **-12** moeten staan, om een duidelijk hoorbaar audiobestand te verkrijgen.

De **knoppen** om op te nemen spreken voor zich:

Klik op de rode Opname knop	Om de opname te starten.
Klik op de blauwe ‘pauzeren’ knop	Om de opname te pauzeren. Klik er nogmaals op om verder op te nemen.
Klik op de gele stop knop	Om de opname te stoppen. De cursor gaat terug naar de vorige positie voor de opname startte.

Als je opname is gelukt, kun je hem afspelen door te klikken op de ‘**afspeel**’ knop

 Als je niet direct na het opnemen kan monteren, sla je het bestand op (bestand -> project opslaan). Later kan je het bestand dan terug openen en het bewerken.

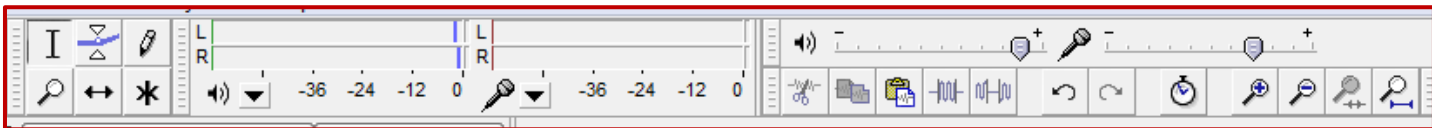
Bestand importeren

Een **audiobestand** is opgenomen en staat als **MP3-bestand** op je computer. Dit kan een muziekstuk zijn, een eerder opgenomen bestand met een ander apparaat, of een eerder afgewerkte opname met Audacity die je reeds hebt omgezet naar een MP-3 bestand (zie laatste stap)

Je moet nu dit bestand inladen in Audacity om het te kunnen gebruiken:
Ga naar bestand -> importeren

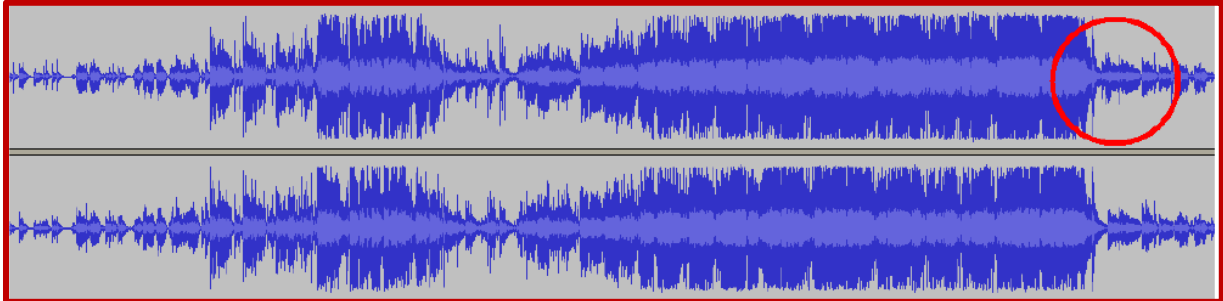
Montage: edit knoppenbalk

Deze knoppenbalken rechts van de bedieningsknoppen(opnameknoppen) zijn belangrijk om je **opnames** te kunnen **bewerken**. Met elk knopje kun je een bepaalde handeling uitvoeren

<i>Selecteren. Ga ook na iedere andere bewerking hier naar terug.</i>	<i>maak ongedaan</i>
<i>Tijd verschuiven. Hiermee versleep je geluiden. Met deze knop kan je ook geluiden mixen.</i>	<i>herhaal laatste opdracht</i>
<i>knippen</i>	<i>zoom in</i>
<i>kopiëren</i>	<i>zoom uit</i>
<i>Plakken</i>	<i>selectie paginagroot inzoomen</i>
<i>haal de opnames weg buiten de selectie</i>	<i>project paginagroot uitzoomen</i>
<i>laat niets horen bij de selectie</i>	

Montage: bewerken

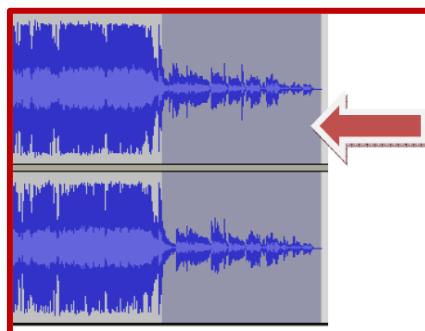

Soms zijn er dingen die je niet mooi vindt in je opname en storend kunnen zijn. In de opname hierboven zit er bijvoorbeeld aan het eind een deur die dichtklapt. Dit is niet aangenaam om in je opname te hebben, dus gaan we deze bewerken.

Fragment selecteren

Ga met je **muis** aan het begin van het te bewerken fragment staan (houd je L-muisknop ingedrukt) en **sleep** erover. Het geselecteerde gedeelte wordt **donkergrijs**.

- zorg wel dat de selectieknop (zie boven) ingedrukt staat, normaal is dit automatisch het geval;
- als je niet goed ziet waar het fragment dat je wilt selecteren begint of eindigt, gebruik dan de zoomknop.

Fragment knippen

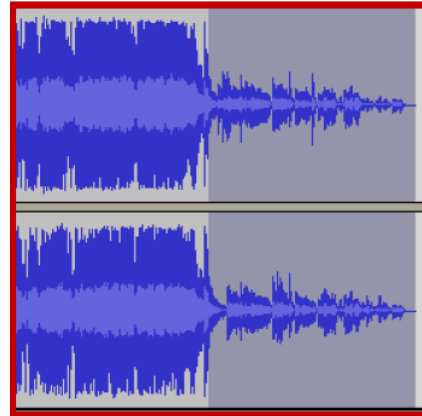
Vervolgens druk je op het **schaartje** in de edit knoppenbalk. Het geselecteerde gedeelte wordt dan weggeknipt.

Fragment kopiëren en plakken

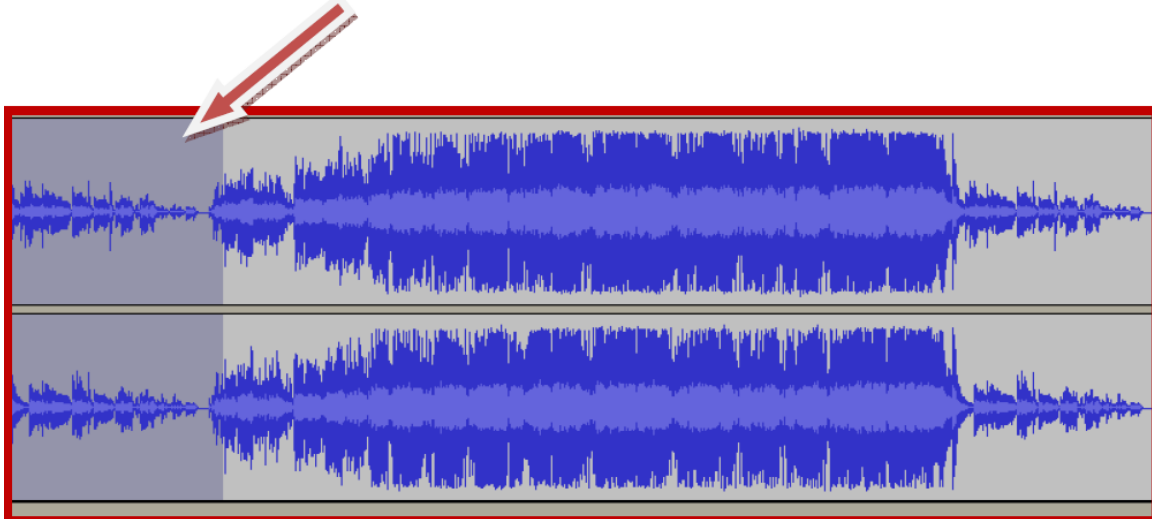
Als je echter een fragment zo mooi vindt dat je het op een andere plaats nog eens extra wil laten horen; doe je het volgende.

Selecteer het fragment.

Druk in dit geval op **kopiëren** en ga naar de plaats waar je het fragment wil hebben.

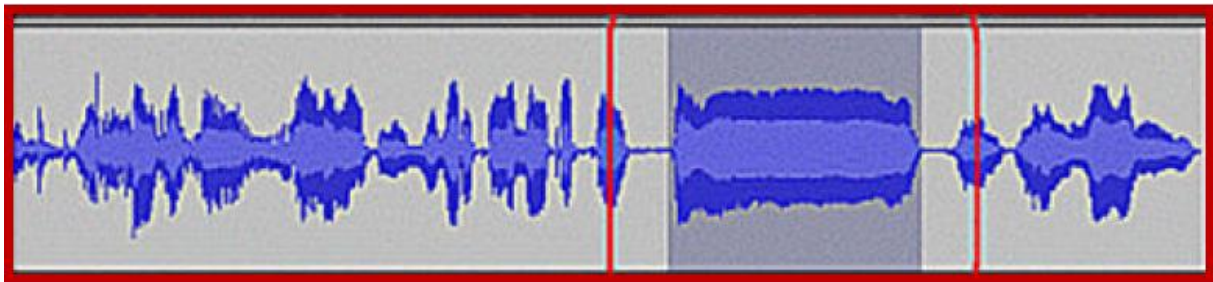
Zet daar de muis neer en druk vervolgens op **plakken** en het hetzelfde fragment zal op de door jou gekozen plaats verschijnen. Zo eenvoudig is het.

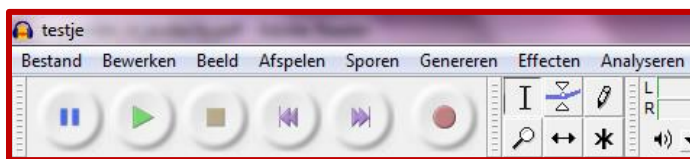
Vergeet je bewerkte fragment niet te beluisteren zodat je kan nagaan of het resultaat goed klinkt.

Te hard/zacht geluid

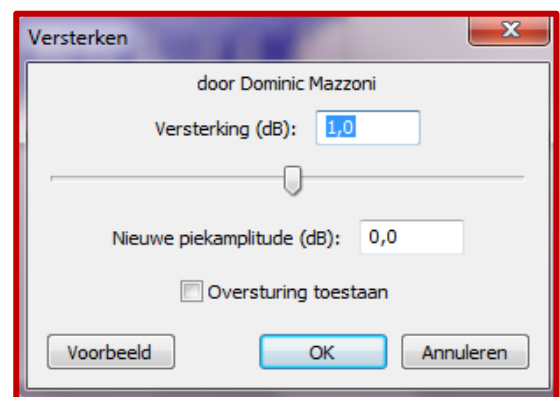
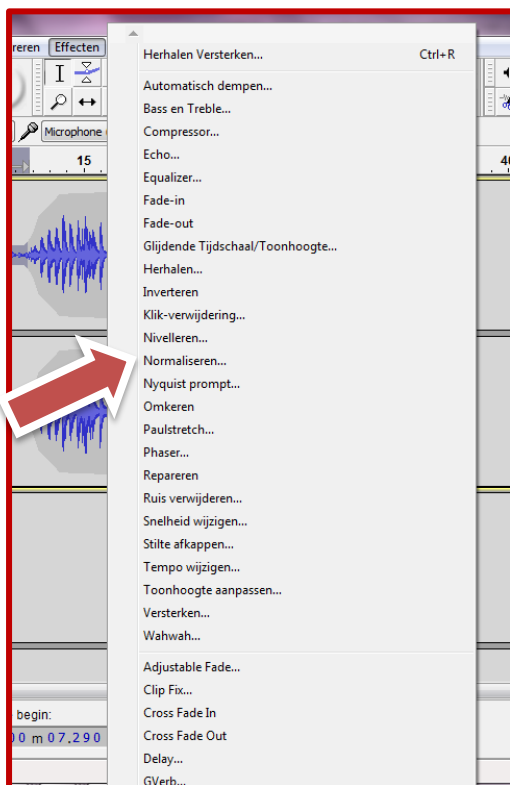
Het is mogelijk dat bepaalde geluiden te hard zijn opgenomen ten opzichte van de rest van je opname. Je krijgt dan een piek in de opname te zien, zoals op de afbeelding hieronder.

Selecteer dan dit gedeelte en druk vervolgens in de bovenste balk op 'effecten'.

Zo kom je in een rolmenu terecht. Klik op **versterken**. Met deze knop kan je het geluid harder en zachter maken.

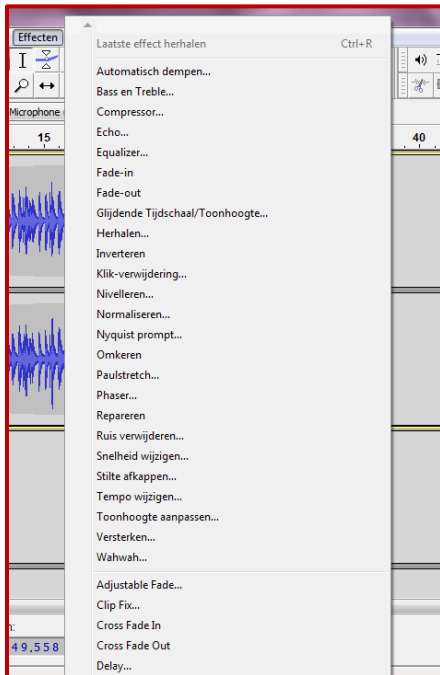
Dit schermje verschijnt vervolgens. Als je het bovenste getal lager of hoger maakt, wordt je opname harder of zachter.

Fade out en Fade in

Een ander leuk veelgebruikt effect is 'fade out en fade in'.

Soms kan het mooi zijn om aan het eind van een opname het fragment **geleidelijk aan zachter** te laten worden en te laten **uitdoven**. Dit noemt **fade-out**.

Om dit te doen selecteer je het gedeelte dat je wilt laten uitdoven. Ga dan weer naar het rolmenu van de knop '**effecten**', maar druk nu op (Cross) fade out.

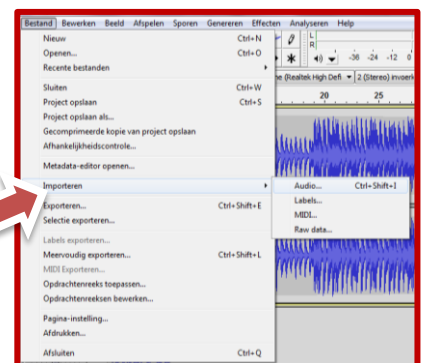
Daarnaast kan je ook het geluid **langzaam** laten opkomen en **harden laten worden**. Dit wordt fade- in genoemd. Je gaat hetzelfde te werk als bij fade out, maar klikt in het rolmenu nu op (cross) fade-in.

Verschillende geluiden schuiven en mixen

Je kan terwijl je opgenomen bestand is geopend, ook nog een **eerder opgenomen bestand of muziekstuk** openen en in het eerste bestand **mixen**.

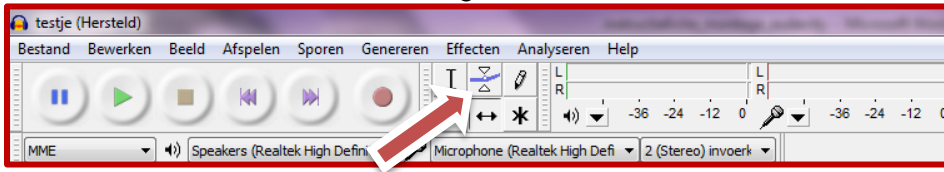
Dit doe je als volgt: klik op **bestand** en importeren en kies vervolgens voor audio²². Het audiobestand zal worden geïmporteerd en verschijnt onder de andere tracks. Dit kan je met al je opgenomen bestanden doen.

Je krijgt dan een nieuwe rij met tracks. Stel dat je bv. als intro of outro een stukje muziek wil, of dat het laatst geïmporteerde bestand daarvoor dient, dan moet je de verschillende **bestanden achter elkaar zetten**. Audacity doet dit niet automatisch.

²² In de laatste stap wordt uitgelegd hoe je een afgewerkte opnamen omzet in een audiobestand

Klik daarvoor op de **verschuiftool** en sleep vervolgens het deel dat verplaatst moet worden naar voren of achteren, en laat het goed aansluiten.

Verder kan je ook een fragment wat je ergens achter wil zetten, selecteren, kopiëren en vervolgens op de plek gaan staan waar je het wilt hebben en plakken. Je weet nu hoe het moet.

Aan de andere kant kan je een reeds opgenomen **project** (Audacity bestand) dat **geopend** staat, natuurlijk ook aanvullen.

Je klikt in het linkse kader, dat zich langs het reeds opgenomen bestand bevindt, op ' dempen' . Als je dit niet doet ga je tijdens de nieuwe opname deze geluiden er tussen horen. Daarna spreek je gewoon je nieuwe tekst in en verschuif je deze zoals hierboven beschreven naar de gewenste plaats.

Opslaan of exporteren als MP3 bestand

De belangrijkste functies zijn hierbij uitgelegd. Je kan natuurlijk zelf ook nog experimenteren met de verschillende leuke effecten...

Opslaan om later nog te bewerken

Om later nog in je bestand te kunnen werken, moet je je project opslaan. Vergeet dit niet anders loop het risico je bewerking kwijt te geraken. Het is bovendien ook verstandig om tijdens het monteren, enkele keren tussentijds op opslaan te drukken.

Opslaan doe je door naar bestand te gaan en te kiezen voor ' **project opslaan**'. Je bestand zal automatisch in je aangemaakte map terechtkomen en zo kan je het bestand een volgende keer gewoon weer bewerken. Je kan het bestand wel niet verplaatsen naar een andere pc.

Exporteren als mp3 bestand

Als je bestand klaar is, moet je het hoe dan ook gaan exporteren als MP3, anders kan je er geen podcast van maken en het bestand dus ook niet delen. Dit doe je door naar bestand te gaan en te kiezen voor de optie **exporteren-> opslaan als mp3 bestand**. Nu kan je audiobestand door een podcastgenerator worden gebruikt

Bijlage 3: telefoongesprek

Correct een telefoongesprek voeren

We leven in een communicatietijdperk: door gsm's, iPhones en andere high tech apparaatjes was het nog nooit zo gemakkelijk om in contact te staan met elkaar. Velen houden hun gsm of Iphone de hele dag vast, alsof hun leven er van af hangt, maar kunnen we ook correct telefoneren of modderen we zomaar wat aan?

We nemen de proef op de som en oefenen enkele telefoongesprekken in,

die we bovendien opnemen en beluisteren met Audacity

Natuurlijk is het eenvoudiger om naar je tante, vriend/vriendin te bellen, dan naar je stageplaats, de directie, een dokter, een toekomstige werkgever....

We maken daarom een onderscheid tussen:

1. Informele telefoongesprekken

Bij een informeel telefoongesprek, bijvoorbeeld naar een familielid, zijn er **geen echte regels**. Toch heeft elk telefoongesprek ergens een **bepaalde structuur**: een begroeting, het eigenlijke gesprek en de afsluiting.

Als begroeting zeg je bv. 'hallo' en vermeld je eventueel nog je naam, als je weet dat de persoon die je opbelt je niet kan identificeren aan de hand van je telefoonnr. Dan voer je het eigenlijke gesprek waarover je het wil hebben en voor de haak neerlegt sluit je het gesprek ook beleefd af door bv. 'dag' of 'doei' te zeggen.

2. Formele telefoongesprekken²³

Formele gesprekken naar bv. een contactpersoon op een stageplaats, interimkantoor, ... vereisen wel enige voorbereiding en hebben een uitgebreidere structuur.

Vorbereiding

Als je een belangrijk telefoontje pleegt is het aangewezen om voldoende voorbereid te zijn, zodat het gesprek vlot verloopt en je niet met je mond vol tanden komt te staan.

Voor je het nummer belt, houd je best rekening met de volgende aandachtspunten;

- ✓ Het **juiste nummer en contactpersoon**: zorg dat je het juiste nummer noteert en vraag je eventueel af voor welke persoon of dienst je belt. Als je de persoon/ afdeling waarvoor je belt al kent, kan je deze al opschrijven (bv. winkelverantwoordelijke x...). Weet je dat niet dan kan je wel op voorhand al eens nadenken wie je het best kan verder helpen (vb. voor een studentenjob de winkelmanager, voor een klacht over een product de klantendienst...)
- ✓ **Openingszinnen**: je eerste zinnen zijn de belangrijkste. Zij moeten ervoor zorgen dat je gesprekspartner onmiddellijk en correct weet waarover het gesprek gaat. Schets dus bij wijze van inleiding in een korte zin(nen) de situatie. Dit kan je ter voorbereiding in trefwoorden noteren.
- ✓ **De boodschap**: Noteer voor jezelf op een blad papier in kernwoorden wat je zeker wil bespreken. Zo vermijd je dat je iets vergeet te vermelden.
- ✓ **Materiaal**: zorg dat je pen en papier hebt om eventuele afspraken te noteren.
- ✓ Zet radio en tv af en **vermijd storende (buiten)geluiden**.

²³ Bewerking van Baeckens R., Meukens, P., *Zakelijke communicatie*, vierde druk, Uitgeverij Pelckmans, Kapellen, 2003, blz. 58,59,62,63,74.

Structuur

1. **Begroeting:** als het nummer overgaat en de telefoon wordt opgenomen, luister je eerst met wie je spreekt. De opgebelde gaat jou, de opbeller, immers begroeten.

Vb. opgebelde:

- * *Goedemorgen/middag, met Ilse Vandergeten...(Functie/ naam restaurant / firma / winkel...),*
- * *Met Ilse Vandergeten, goedemorgen / goedemiddag / goedenavond.*

2. **Voorstelling:** Onmiddellijk daarna stel jij, de opbeller, je voor. Gebruik je voor en achternaam.

Vb. opbeller

- * *Goedemorgen (goedemiddag / goedenavond) mevrouw, mijnheer...., u spreekt met Lisse Geets. (Zou ik mijnheer ... kunnen spreken a.u.b.)*

3. **Eigenlijk gesprek:** meestal neem jij, de opbeller, de leiding van het gesprek in handen, omdat jij het voorbereid hebt. Aan de hand van klare beschrijvingen en duidelijke gerichte vragen probeer je zo effectief mogelijk het doel van het gesprek te bereiken(afspraak maken, info. geven/probleem oplossen)

Voorbeelden

- * *ik bel in verband met (vacature, zoekertje...);*
- * *ik bel u voor het volgende: ...;*
- * *ik zou willen weten of ...;*
- * *ik zou willen vragen of ...;*
- * *ik wil graag ... (reserveren, boeken ...);*

4. **Controlefase:** deze fase is belangrijk, maar wordt desondanks vaak vergeten. Het is de bedoeling om voor het einde van het gesprek, nog even de gemaakte afspraken terug te overlopen. Zo ben je zeker dat zowel jij als je gesprekspartner alles goed begrepen hebben.

5. **Afsluiting:** dat kan met woorden zoals bedankt of dag, maar het mag ook origineler door middel van een gepersonaliseerde einde.

Voorbeelden:

- * daag;
- * dank u voor de informatie;
- * prettige dag nog;
- * (alvast)bedankt en tot ziens.

Samenvatting `fasen telefoongesprek`:

1. begroeting	4. controlefase
2. voorstelling	5. afsluiting
3. het eigenlijke gesprek	

3. Stemgebruik en taal

Tot slot is het belangrijk bij elke vorm van mondelinge communicatie om aandacht te besteden aan je stemvolume, articulatie, spreeknelheid en taalgebruik. Bij een telefoongesprek is dat uiteraard ook zo.

- ✓ In de meeste gevallen zal een **normaal stemvolume** volstaan. Wie roept is zelfs doorgaans minder goed verstaanbaar dan wie gewoon spreekt.
- ✓ Om zo goed mogelijk verstaanbaar te zijn is een **duidelijke articulatie** van belang. Binnensmonds spreken is dus uit den boze. Om goed te articuleren laat je de klanken duidelijk uit je mond vertrekken
- ✓ **Spreeknelheid** speelt hierbij ook een rol. Door de telefoon spreek je bij voorkeur **iets trager** dan normaal, zodat je kan vermijden dat

je gesprekspartner voortdurend moet vragen of je je boodschap kan herhalen.

- ✓ Spreek **AN.**(geen dialectwoorden).

Bekijk de checklist op hieronder om een overzicht te krijgen van alle punten waaraan een goed (formeel) telefoongesprek moet voldoen. Achteraf kunnen we aan de hand van de opnames de gesprekken telkens beoordelen.

<u>Checklist</u> ✓		
	Ja	Nee
<u>Vorbereiding/inhoud</u> 1. Bevat het gesprek alle inhoudelijke noodzakelijke elementen (heeft het gesprek zijn doel bereikt?) 2. Is de boodschap/informatie duidelijk?		
<u>Structuur</u> 1. Heb je het telefoongesprek passend gestart? (begroeting, voorstelling, inleidende zinnen) 2. Is de controlefase gebeurd? 3. Werd het telefoongesprek beleefd Beëindigd.		
<u>Stemgebruik en taal</u> 1. Werd er voldoende gearticuleerd? 2. Was de spreker duidelijk hoorbaar(niet te snel/ te stil) gesproken?		

Bijlage 4: Klasdiscussie

Klasdiscussie

Wat is een klasgesprek...

Een klasgesprek is het uitgelezen moment om je ideeën, ervaringen, gevoelens, mening over een bepaald onderwerp uit te drukken. De leerkracht blijft hierbij op de achtergrond en laat jullie rechtstreeks spreken met elkaar.

Wat is een klasdiscussie...

Bij een klasdiscussie ga je in groep samen denken, ideeën, meningen en kennis bundelen, zodat we er iets uit kunnen leren. De leerkracht leidt de discussie, zodat we in verschillende stappen tot een conclusie komen (de vraag/ discussieonderwerp, afbakening van het onderwerp, onderzoeken van het probleem, zoeken naar oplossingen, formuleren van een conclusie)

Figuur groepsdiscussie

Aandachtspunten bij een klasdiscussie

Attitude/ spreekdurf

- neem **actief** deel aan de discussie: **stel** en **beantwoord vragen**;
- **wacht** wel **je beurt af** en laat de **gesprekspartner** die het woord heeft **uitspreken**;
- reageer zeker en vast als je iets wil aanvullen, maar **onderbreek** je gesprekspartner(s) op een **beleefde manier**: wacht tot je gesprekspartner zijn/haar zin heeft afgemaakt en vraag dan het woord (ik zou daar graag iets aan toevoegen, ik wil graag iets zeggen daarover...);
- probeer je **in te leven** in de gevoelens van je gesprekspartner(s): probeer de dingen ook van hem/haar kant te zien, en ga niet zonder nadenken hier tegenin.

kritische ingesteldheid (klasdiscussie)

Het is zeker goed dat je opkomt voor je **mening** tijdens een klasdiscussie, maar belangrijk daarbij is dat je je mening **ondersteunt** met een goed **argument**: dat wil zeggen; een goede reden die uitlegt waarom je ergens op een bepaalde manier over denkt.

- Een goed argument is²⁴:
 - * geldig: een goede reden doet ter zake, het heeft dus echt iets met de stelling te maken;
 - * juist: een goed argument is ook waar. Je kan er niet makkelijk over twijfelen, je kan het bewijzen;
 - * belangrijk: het is een argument dat er toe doet, er moet rekening mee gehouden worden.

Een voorbeeld ter verduidelijking:

Sommige leerlingen van de klas willen een fuif organiseren, anderen niet. Het argument van de tegenstanders van de fuif is dat er op de vorige fuif verlies werd gemaakt. Dit is een geldig argument. Een ongeldig tegenargument is: "Jullie zijn altijd zo negatief. Wees toch eens wat vrolijker!" Wel een geldig tegenargument: "We zullen uit onze fouten leren en de volgende fuif beter organiseren zodat we winst maken."

In de klas wordt verder gediscussieerd over de klasfuif. De tegenstanders halen als argument het volgende boven: "De volgende dag zullen we allemaal hoofdpijn hebben." Dit kan wel zijn, maar het is niet zo'n belangrijk argument. Wel een belangrijk argument is: "Met de opbrengst van de fuif financieren we onze klasuitstap naar Brugge."

²⁴ ROSIUS, H. Get the picture, een les over beroemde foto's, niet-gepubliceerde leerlingbundel, PXL Hasselt, 2012.

Correct taalgebruik

- probeer zoveel mogelijk standaardtaal te gebruiken: gebruik **geen dialect**woorden en let op je zinsbouw;

Enkele voorbeeldzinnen om je mening te geven²⁵:

Ik wil mijn mening geven over....

Ik vind dat...

Ik heb een aantal argumenten om mijn mening te ondersteunen...

Ten eerste...

Ook...

Een ander argument dat ik kan aanvoeren is dat...

Nu begrijp je waarom ik vind dat....

Enkele voorbeeldvragen om duidelijke vragen te stellen en door te vragen totdat er voldoende informatie verkregen is:

Dus als ik het goed begrijp bedoel je dat...

Ik begrijp niet goed wat je bedoelt, kan je wat meer informatie geven?

Kan je een voorbeeld geven?

Kan je wat meer details geven?

- spreek met een **normaal stemvolume** en een **normale spreesnelheid** (niet te stil/ te luid, niet te snel);
- **articuleer**: spreek niet binnensmonds maar laat de klanken duidelijk uit je mond vertrekken.

*We nemen de discussie op met Audacity. Houd het aandachtspunt(en) die de leerkracht vooropstelt in je achterhoofd. Achteraf beluisteren we de opname en bespreken we de plus-en minpunten.

²⁵ HAJER, M., MEESTRINGA, T., 2009

Bijlage 5: evaluatiematrix leerkracht bij klasdiscussie

<u>Evaluatie klasdiscussie</u>				
Naam leerling: Resultaat:				
criterium	Zeer goed (4)	Goed(3)	Voldoende(2)	Onvoldoende(1)
1. Attitude/ spreekdurf Spreekbereidheid Tijdens de discussie	De leerling neemt meermaals het woord, beantwoordt vragen, spoort andere sprekers aan om meer uitleg te geven en, vraagt uit eigen beweging naar de mening van anderen over de inhoud van zijn reactie.	De leerling neemt minstens één keer het woord, beantwoordt vragen, en stelt een vraag(en) aan anderen.	De leerling neemt minstens 1 keer het woord en beantwoordt vragen van anderen.	De leerling neemt geen enkel initiatief tot spreken en beantwoordt vragen heel kort en vaag.
Toelichting:				

Criterium	Zeer goed (4)	Goed (3)	Voldoende (2)	Onvoldoende(1)
1. Attitude/spreekdurf Respect voor gesprekspartners	De leerling wacht telkens zijn beurt af alvorens te spreken, en alle uitspraken en reacties zijn respectvol en in gepaste taal.	De leerling spreekt niet meer dan twee keer voor zijn beurt, en alle uitspraken en reacties zijn respectvol en in gepaste taal.	De leerling spreekt enkele keren voor zijn beurt (2-3), de uitspraken en reacties zijn voor het grootste deel respectvol en in gepaste taal, maar er was (maximum) 1 ongepaste opmerking.	De leerling spreekt meer dan drie keer voor zijn beurt en de gegeven uitspraken en reacties waren consequent onbeleefd.
Toelichting:				
2. Argumentatie Gebruik van geldige, juiste en belangrijke argumenten Opmerking* ▪ In 2 ^{de} graad onder begeleiding ▪ In 3 ^{de} graad zelfstandig	De leerling haalt een sterk (geldig, juist en belangrijk) argument(en) aan en kan zijn mening ook adequaat en respectvol verdedigen tegen tegenargumenten van anderen.	De leerling haalt een sterk (geldig, juist en belangrijk) argument aan, maar kan deze bij tegenargumenten niet overtuigend verdedigen (aan de hand van concrete voorbeelden).	De leerling haalt een argument aan dat voldoet aan 1-2 criteria van een goed argument (vb. enkel geldig). Tegenargumenten kunnen niet steeds vlot weerlegd worden.	De leerling haalt geen enkel geldig, juist of belangrijk argument aan en kan zijn mening niet adequaat verdedigen.
Toelichting:				
UITBREIDING (Als de leerlingen de criteria op de vorige pagina beheersen, kan er aandacht worden geschonken aan volgende criteria)				

Criterium	Zeer goed (4)	Goed(3)	Voldoende(2)	Onvoldoende (1)
3. Correct taagebruik Streven naar standaardtaal	De leerling gebruikt geen tot maximum 1 dialectwoord, en/of spreekt geen tot maximum 2 woorden verkeerd uit.	De leerling gebruikt maximum 3 dialectwoorden en spreekt maximum 3 woorden verkeerd uit.	De leerling gebruikt 3-5 dialectwoorden en /of spreekt meer dan 3- 5 woorden verkeerd uit.	De leerling gebruikt consequent dialectwoorden (meer dan de helft van de woorden) en spreekt consequent woorden verkeerd uit (meer dan 5)
Toelichting:				
3. Correct taagebruik Correcte zinsbouw (volledige zinnen met woorden in de juiste volgorde)	De leerling heeft voor 100-90 % van de tijd een correcte zinsbouw.	De leerling spreekt voor 100- 80 % van de tijd met een correcte zinsbouw.	De leerling spreekt voor 79-50 % van de tijd met een correcte Zinsbouw.	De leerling heeft voor meer dan de helft van de tijd een foutieve zinsbouw.
Toelichting:				
Criterium	Zeer goed(4)	Goed(3)	Voldoende(3)	Onvoldoende(1)

3. Correct taalgebruik Verstaanbaarheid (articulatie stemvolume en spreeknelheid)	De leerling spreekt met een gepast volume, spreeknelheid zodat hij gedurende het hele groepsgebesprek verstaanbaar is voor alle deelnemers en dit zonder roepen. Alle woorden worden voldoende gearticuleerd.	De leerling spreekt met een gepast volume, juiste spreeknelheid zodat de leerling min. 85 % van de tijd verstaanbaar is voor alle leerlingen. De leerling roept hierbij geen enkele keer. Min. 85 % van de woorden worden voldoende gearticuleerd.	De leerling spreekt in een gepast volume, met een gepaste spreeknelheid zodat hij min. 75 van de tijd hoorbaar is voor alle deelnemers. De leerling verheft niet tot maximum 3 keer zijn stem. 50- 75 % van de woorden worden voldoende gearticuleerd.	De leerling spreekt met een volume dat voor meer dan de helft van de tijd te zacht is, of voor meer dan de helft van de tijd verheft de leerling zijn stem/ratelt hij af. Meer dan de helft van de woorden worden niet voldoende gearticuleerd.
Toelichting:				

Bijlage 6: evaluatiematrix leerlingen bij klasdiscussie

Zelfevaluatie klasdiscussie		
Dit wordt van jou verwacht	Zo kan je nagaan of je goed bezig bent.	Dit vond de leerkracht van jouw deelname
1. Spreekdurf Je bent bereid actief deel te nemen aan de discussie.	▪ je neemt uit eigen beweging één of meer keren het woord; ▪ je stelt en beantwoordt vragen; ▪ je stelt vragen aan anderen; ▪ je vraagt hoe de anderen denken over jouw reactie/standpunt.	0 werkpunt 0 in orde 0 schitterend Uitleg: Beluister de opname en noteer op welk tijdstip(en) tijdens de opname je deze feedback van de leerkracht herkent.
2. Attitude Respect voor spreekpartners	▪ je wacht je beurt af alvorens te spreken; ▪ al je uitspraken en reacties zijn respectvol en in gepaste taal (geen scheldwoorden, kwetsende, sarcastische opmerkingen).	0 werkpunt 0 in orde 0 schitterend Uitleg: Beluister de opname en noteer op welk tijdstip(en) tijdens de opname je deze feedback van de leerkracht herkent.
3. Argumenteren (je mening onderbouwen)	▪ je gebruikt een geldig, juist en belangrijk argument om je mening te onderbouwen; ▪ je kan je mening respectvol en doelgericht verdedigen tegen tegenargumenten van anderen.	0 werkpunt 0 in orde 0 schitterend Uitleg: Beluister de opname en noteer op welk tijdstip(en) tijdens de opname je deze feedback van de leerkracht herkent.

3. Correct taalgebruik Streven naar standaardtaal	▪ je gebruikt weinig tot geen dialectwoorden; ▪ je spreekt de woorden correct uit.	0 werkpunt 0 in orde 0 schitterend Uitleg: Beluister de opname en noteer op welk tijdstip(en) tijdens de opname je deze feedback van de leerkracht herkent.
4. Correct taalgebruik Correcte zinsbouw	▪ je spreekt in volledige zinnen, waarbij de woorden in juiste volgorde staan.	0 werkpunt 0 in orde 0 schitterend Uitleg: Beluister de opname en noteer op welk tijdstip(en) tijdens de opname je deze feedback van de leerkracht herkent.
5. Correct taalgebruik Verstaanbaarheid	▪ je spreekt met een normaal stemvolume, zodat je hoorbaar bent voor alle gesprekspartners; ▪ je roept niet; ▪ je articuleert voldoende (klanken goed uit je mond laten vertrekken).	0 werkpunt 0 in orde 0 schitterend Uitleg: Beluister de opname en noteer op welk tijdstip(en) tijdens de opname je deze feedback van de leerkracht herkent.
Bij de volgende spreekopdracht let ik vooral op		

Bijlage 7: instructiefiche klasverhaal

Een klasverhaal

EEN EIGEN KLASVERHAAL MAKEN, KLINT LEUK TOCH? DIT IS NAMELIJK WAT JE SAMEN MET JE KLASGENOTEN GAAT DOEN. WE BEGINNEN ECHTER NIET ZOMAAR TE VERZINNEN, WE MAKEN ER IMMERS EEN DOORGEEFVERHAAL VAN. DAT WIL ZEGGEN DAT DE LEERKRACHT JE EEN VERHAALFRAGMENT LAAT HOREN, WAARNA JULLIE OM BEURTEN MOGEN VERDERVERTELLEN. ER WORDT TELKENS VERDER GEBOUWD OP HET LAATSTE FRAGMENT EN ZO MAKEN WE ER SAMEN EEN KNOTSGEK, DRAMATISCH OF NET HEEL SPANNEND VERHAAL VAN!

HIERONDER KOM JE TE WETEN HOE WE PRECIES TE WERK GAAN...

Omschrijving opdracht

Voorkennis activeren

Het **onderwerp** van het verhaal heeft te maken met het **thema** waarrond we op dit moment aan het werken zijn/ of pas rond gewerkt hebben. Om onze **kennis** rond het thema nog eens **op** te **roepen** starten we eerst met een **kringassociatie**: dit wil zeggen dat iemand begint met een woord op te noemen dat met het thema te maken heeft. Een volgende persoon moet dan (zonder na te denken) weer een ander woord dat aan het thema gelinkt kan worden opnoemen, de derde persoon speelt dan weer verder in op het tweede woord enz. Probeer achteraf bij het vertellen van het verhaal ook zoveel mogelijk van deze **woorden** te **gebruiken**.

Eigenlijke opdracht

Het is de bedoeling dat het **fragment** dat de leerkracht je laat horen elke les/week wordt **aangevuld** tot we een **volledig verhaal** hebben. Iedere les/week is een ander **duo** aan de beurt. Dit duo schrijft telkens **vijf nieuwe zinnen** en spreekt deze op een expressieve manier in, met behulp van het programma **Audacity**. Daarna wordt het ingesproken fragment op zo'n manier gemonteerd dat het precies volgt op het vorige verhaalfragment.

Techniek en taal: aandachtspunten voor het inspreken en monteren

Je gaat dus als volgt te werk:

- Luister naar het reeds opgenomen verhaalfragment (MP3 bestand).
- Denk na over een vervolg en schrijft 5 nieuwe zinnen op een apart blad/ MSWORD document.
- Open het programma Audacity en maakt een nieuwe opname: je spreekt je tekst in en neemt deze op. Vergeet niet op voorhand af te spreken wie welke zinnen inspreekt.
- Importeer het reeds opgenomen verhaalfragment .
- Sleep jouw opname achter het geïmporteerde verhaalfragment, zodat je fragment zonder onderbreking hierbij aansluit.
- Speel het nieuwe langere fragment af (samenvoeging van de twee fragmenten) en exporteer het als MP3 bestand.

Voor het inspreken en monteren van het fragment worden de volgende instructiefiches als hulpmiddel gebruikt:

- Instructiefiche ' Leren monteren met Audacity' (P.4-5, 10-11).
- Instructiefiche' Tips voor het inspreken van een tekst.

Jullie bepalen zelf de sfeer van het verhaal. Kies je voor een romantisch of eerder spannend verhaal? Realistisch of science-fiction? Wil je het verhaal eindigen met een lach of een traan? Dat is helemaal aan jullie.

Toch heeft elk verhaal een aantal vaste **kenmerken**²⁶:

- De elementen van het verhaal.
- De verhaalstructuur.

Verhaalelementen

De elementen van een verhaal zijn: **plot**, **personages** en **vertelstandpunt**. Een **plot** is een gebeurtenis die voor een ommekeer zorgt in het leven van het personage en het verhaal op die manier spannend maakt.

²⁶ ROSIUS, H., Taalvaardigheden in een geïntegreerde context: hoofdstuk 3, niet-gepubliceerde cursus, PXL, Hasselt, 2011-2012.

VAKKENWEB, Over het verhaal.

internet,(http://www.vakkenweb.nl/vak/ne/html/opdr_ne_v4uitlegfictie.htm#_Toc182835964).

Een verhaal onderscheidt meestal één of twee **hoofdpersonages**, met daarnaast één of meer **tegenspelers** (degene die het hoofdpersonage tegenwerkt in zijn doel), en een aantal **nevenpersonages** (deze zijn minder opvallend en zorgen vooral voor een nuttige aanvulling van het verhaal).

Met het **vertelstandpunt** van het verhaal wordt bedoeld ' door de ogen van welke persoon de luisteraar/lezer alle belevenissen meemaakt'.

- * ***Ik-vertelstandpunt***: de ik-persoon vertelt het hele verhaal. Je ziet alle personen, gebeurtenissen en situaties vanuit het standpunt van de ik-figuur.
- * ***Hij/zij vertelstandpunt***: de auteur kruipt in de huid van één verhaalpersonage. De auteur vertelt het verhaal vanuit het perspectief van die persoon, die 'hij' of 'zij' wordt genoemd. Vaak noemt de auteur ook de naam van het personage.
- * ***Alwetende verteller***: de verteller van het verhaal weet alles van het verhaal en de personages, maar hij doet zelf niet mee aan het verhaal(meest aangewezen voor onze opdracht).

Verhaalstructuur

De verhaalstructuur bestaat uit **drie delen**; het begin, het midden en het slot. Het **begin** van het verhaal moet de luisteraar duidelijk maken in welke **omstandigheden** het verhaal zich afspeelt: het hoofdpersonage(s), de plaats en tijd en de nieuwe situatie in het leven van het hoofdpersonage. Deze situatie stelt het hoofdpersonage voor een keuze.

Deze situatie die het verhaal een eerste wending geeft, is de start van het **midden**. De beslissing van het hoofdpersonages heeft allerlei **gebeurtenissen** tot gevolg. Tot slot kan het verhaal op twee manieren **eindigen**: met een **open** of **gesloten einde**. Een gesloten einde waarbij de luisteraar precies weet hoe het verhaal afloopt en waarbij het hoofdpersonage zijn doel dus heeft bereikt. Bij een open einde weet de luisteraar dan weer niet hoe verhaal eindigt, hij/zij moet dit zelf invullen...

27

²⁷ <http://www.startplatz.de/event/podcasting-fur-journalisten-startups-und-selbststandige/>

Bijlage 8: voorbeeldfragment klasverhaal 1²⁸

In een verlaten veld komt een jongen bij bewustzijn. Hij heeft geen idee wie hij is en waar hij vandaan komt. Hij heeft alleen enkele aanwijzingen in zijn rugzak die hem helpen om te reconstrueren wat er is gebeurd: gsm, een lichtblauwe pyjama, een boxershort, een tandenborstel en een tube tandpasta. Er zit ook een rolletje bankbiljetten, een baseballcap, een foto van een of ander groot grijs gebouw en een bestellijst van de Pizza Hut bij.

- thema's: toekomst, identiteit, privacy, (jeugd)criminaliteit technologie;
- graad: 2de graad (jaar 1).

²⁸ Mous, M., *Boy 7*, Van Holkema & Warendorf, Houten, 2009.

Bijlage 9: Voorbeeldfragment klasverhaal 2²⁹

Het is donker. Sam rent door het park. Hij hijgt hard. Hij kan bijna niet meer. Aan de rand van het park staat hij even stil. Wat nu? Vóór hem liggen weilanden. Aan het eind van die weilanden ziet hij de lichten van de kermis.

Was ik maar op die kermis, denkt Sam. Dan was ik veilig. Sam hoort voetstappen. Vlak achter hem. Zij zijn vlakbij. Wesley, Mehmet en Dennis. Echte rotzakken zijn het. Ze pakken je altijd als je alleen bent. Sam kijkt naar de donkere weilanden vóór hem. Zou hij het halen? 'Hier is hij!' 'Hé jongens, kom op.' Het geschreeuw klinkt steeds harder. Hij rent weer verder. Achter zich hoort hij de jongens lopen. Ze schreeuwen niet langer. Stil rennen ze achter hem aan. En ze komen dichterbij. Ze halen hem in! Hij kan hun adem bijna voelen in zijn nek. Sam rent en rent ...Daar is de kermis! Hij rent tussen twee woonwagens door. Opeens staat hij in het licht van de kermis. In de drukte.

Hij wringt zich langs de mensen. Hij wil weg. Weg! Hij wil in de kermis verdwijnen. Mensen genoeg hier op de kermis. Maar Sam heeft zich nog nooit zo alleen gevoeld. Wat zal er gebeuren als die drie me te pakken krijgen?, denkt hij.' Ik ben hier tussen de mensen, maar wie zal me helpen? Sam loopt verder de kermis op. Weg van zijn achtervolgers. In de achtbaan gillen de mensen. Lichten flitsen aan en uit, op de maat van de harde muziek. Sam loopt snel door. Hij kijkt om zich heen. Overal zijn mensen. Wesley en de anderen zullen hem nu vast niet vinden. Daar is het veel te druk voor.

Sam gaat langzamer lopen. Ik blijf hier gewoon een tijdje, denkt hij. Pas als het veilig is, ga ik naar huis. Hij loopt rond. Tot hij bij een grote kraam komt. Deze kraam ziet eruit als een huis. Hij is helemaal zwart. Sam vindt het er griezelig uitzien. Op de voorkant van het huis staat in rode letters: Spookhuis. Voor het spookhuis staat een klein podium. Aan de zijkant flikkeren gekleurde vlammen. Een man met een lange zwarte jas schreeuwt: 'Mensen, kom binnen! Pak uw kans! Hier komen uw dromen tot leven. Wij laten u zien wat u diep in uw hart wilt.' Opeens komt er een meisje uit een gouden deur het podium op. Ze lacht. En zwaait naar een paar vriendinnen.

'Ik heb het gezien!', gilt ze. 'Mijn geheime droom.' Haar vriendinnen giechelen. Sam voelt dat hij naar voren wordt geduwd. Plotseling staat hij voor het podium. De man met de zwarte jas pakt Sams hand, en trekt hem naar boven. Het podium op. 'Kom maar', zegt hij. 'Hier ben je veilig.' Uit zijn ooghoeken ziet Sam iets bewegen. Wesley en de twee anderen komen aanlopen. Ze gaan tussen de mensen staan. Nu is hij erbij! Ze hebben hem vast gezien. Ze zullen hem zo te pakken nemen. 'Kijk eens aan', roept de man met de zwarte jas. De man heeft een zwarte snor en donkere ogen. En zijn huid is heel donker. Die man is net zo zwart als de kraam, denkt Sam. 'Kijk eens naar deze jongeman', zegt de man. 'Deze jongeman wil zijn dromen zien uitkomen. Dit is een speciale deur voor mensen met lef. Durf je het aan om er door te stappen? Sam kijkt nog een keer achterom en dan loopt hij door de speciale deur.

- thema's: pesten, griezelen ;
- graad: 2 (jaar 1).

²⁹ PREECE, P., *Spookhuis*, Uitgeverij Eenvoudig Communiceren, Amsterdam, 2009.

Bijlage 10: instructiefiche met tips om tekst in te spreken

Tips om tekst in te spreken

Praktische voorbereiding

- zorg voor een **rustige omgeving** zonder storende geluiden;
- als je de podcast met verschillende mensen maakt, **spreek** dan op **voorhand af wie welk deel van de tekst zal inspreken** en **verdeel** de **tekst** in verschillende stukken;
- ook als je alleen een **lange tekst** gaat inspreken kan je de tekst **verdelen in blokjes**, die je een nr. geeft;
- je kan de tekst dan in **kleine blokjes inspreken** en achteraf monteren achter elkaar;
- zorg dat de **frequentie** juist staat en dat het **volume** van de pc, het programma en je micro voldoende hoog is³⁰;
- plaats de **micro** tijdens het spreken zo'n **5 cm** van je mond;
- Houd die afstand aan tijdens het inspreken.

Figuur: podcasting

Spreek eerst enkele testzinnen in via Audacity, om te controleren of je stem helder/ duidelijk verstaanbaar is.

Figuur logo Audacity

31

³⁰ Zie eventueel handleiding 'montage Audacity'.

³¹ <http://audacity.sourceforge.net/>

Stemgebruik bij het inspreken en eventuele versprekingen

- adem **rustig**;
- spreek met een **normaal stemvolume**, dit is in de meeste gevallen voldoende;
- **articuleer**: spreek niet binnensmonds, maar spreek elk woord duidelijk uit;
- spreek **iets trager dan normaal**;
- probeer je tekst echt te **vertellen** in plaats van af te lezen;
- zorg daarom voor **voldoende intonatie**:
 - * spreek niet steeds op dezelfde toon, maar benadruk woorden op een verschillende manier om je boodschap te doen overkomen;
 - * wissel, zeker bij het vertellen van een verhaal, af tussen een zachte en harde toon, fluister als het spannend is, varieer tussen hoog en laag, snel en langzaam;
- bij een **verspreking** stop je **de opname** en kan je de volgende dingen doen:
 - * **opnieuw** beginnen in het geval van een korte tekst;
 - * probeer de verspreking **weg te knippen**;
 - * bij een lange tekst **opnieuw** beginnen in te spreken vanaf het betreffende **blokje** tekst.

32

Figuur Micro met podcastlogo

³² <http://www.entrepreneurradio.org/heres-future-podcasting/>

Bijlage 11: instructiefiches hoorspel

Opdracht: een hoorspel

Samen maken we een flitsend hoorspel!

Stap 1: oriënteren

Wat is een hoorspel?

Figuur: hoorspelacteurs in actie (vroeger)

Heb je al eens gehoord van een hoor- of luisterspel? Het is een op de radio uitgezonden toneelstuk waarbij je alleen stemmen en geluiden hoort en geen beeld ziet³³.

Vroeger, toen televisie nog niet bestond, wilden de mensen ook geëntertaind worden. Om die reden werden er hoorspelen uitgezonden via de radio. Na de

opkomst van de televisie was er geleidelijk aan minder aandacht voor hoorspelen, maar daar lijkt tegenwoordig terug verandering in te komen. Het hoorspel lijkt terug van weggeweest. Bij gezinnen wordt het hoorspel een manier om lange autoritten op te fleuren, radiostations pakken uit met nieuwe hoorspelen³⁴, en ook op het internet kan je verhalen beluisteren³⁵. Luisterspelen bestaan in alle soorten en maten: van één kortverhaal tot een hele serie, van thriller; tot komedie. Veel van de verhalen zijn opgepoetst, maar ook de originelen zijn bewaard gebleven.

Figuur samen beluisteren van hoorspel

Figuur: hoorspelactrice in actie (hedendaags)

Heb je zelf al eens een hoorspel beluisterd?

³³ Woorden.org/hoorspel

³⁴ Op Radio twee kan je bv. een nieuwe spannende hoorspelreeks beluisteren over WOI.

³⁵ Interessante sites met een grote verzameling aan hoorspelen zijn o.a. Hoorspelweb en Hoorspel.Wordpress. Veder kan je via websites/mediaspelers zoals 123luisterboek en iTunes, hoorspelen aankopen.

Hoe maak je een hoorspel? Wat houdt de opdracht in?

Een hoorspel is heel uitdagend om te maken en dat gaan jullie nu zelf doen.

De leerkracht verdeelt de klas **in groepjes**. Elk groepje krijgt **een(zelfde) verhaalfragment** (afkomstig uit een jeugdboek). Het is de bedoeling dat dit verhaalfragment wordt omgevormd tot een heus hoorspel met dialogen³⁶ en allerlei geluiden.

Na afloop beluisteren we de verschillende versies die de groepjes hebben gemaakt en kiezen we een winnaar.

Om erachter te komen wat van jou verwacht wordt, bekijk je de **evaluatiecriteria**. Deze staan opgesomd bij **stap 4**.

Stap 2: Voorbereiden

De inhoud van het verhaal

- bekijk het boek en **lees** de **samenvatting** op de achterflap;

BEN JE VERTROUWD MET HET ONDERWERP VAN HET BOEK?

- **lees** het **verhaalfragment** aandachtig en zoek eventuele woorden die je niet begrijpt op, in een (online) woordenboek);
- **duid** de verschillende **personages** in het verhaalfragment **aan** (met markeerstift).

De geluiden

- **onderlijn** de verschillende **geluiden** die in het verhaal voorkomen/ kunnen voorkomen;

Figuur: hoorspelgeluiden op de oude manier

³⁶ = gesprekken.

- **bedenk** hoe je de **geluiden** kan **maken** door middel van:
 - * het materiaal dat de leerkracht in de klas klaarlegt (bv. voor knikkende knieën, natgemaakte selder scheuren);
 - * (apps of websites met geluiden op) je smartphone of een pc in de klas³⁷;

Noteer zowel de verschillende personages als de geluiden op het bijgevoegde **werkblad '1 geluiden en personages in het verhaal'**.

Het script

Gebruik voor de volgende stappen de werkbladen met de titel '**Script hoorspel'**

- vorm per groepje het **verhaal** om naar **dialogen**³⁸ en noteer de zinnen onder de linkse kolom(zinnen/dialogoog');
- verdeel op basis van de personages de **rollen** onder elkaar (wie speelt welk personage, wie is de verteller?) en noteer deze op de juiste plaats in de tabel;
- duid ook aan welke geluiden er op de verschillende momenten in het verhaal voorkomen en wie welk geluid maakt op elk moment (personen die op dat moment geen tekst hebben).

Stap 3: uitvoeren

- **oefen** de tekst en de geluiden enkele keren;
- **neem** nu het verhaal **op** en zorg daarbij zeker dat het materiaal voor de geluiden klaarstaat.

Figuur hedendaagse hoorspelopname

³⁷ voorbeelden zijn de website jaapvanlelieveld.xs4all.nl/hoorspel_geluiden.htm of de app Sound effect svan PXL apps

³⁸ Dit wil zeggen de tekst omzetten naar gesprekken

Stap 4 reflecteren

We **beluisteren** de verschillende versies van het verhaal die de groepjes hebben opgenomen. Samen kiezen we een favoriet, met onderstaande criteria in het achterhoofd.

GROEP							
criteria	positief	negatief	Score				Voorbeelden
spreekvaardigheid verstaanbaarheid	duidelijk stemvolume, normale spreesnelheid, voldoende articulatie,	te stil of te luid volume, afratelen van tekst, binnensmonds spreken	1	2	3	4	
spreekvaardigheid correct taalgebruik	correcte zinsbouw	woorden staan in verkeerde volgorden gebruik van verkeerde lidwoorden,...	1	2	3	4	
spreekvaardigheid Inleving	voldoende intonatie	monotoon stemgeluid	1	2	3	4	
technische uitvoering	dialogen vloeien vlot in elkaar over, betrekking van meerdere geluiden in het verhaal, die realistisch en duidelijk hoorbaar zijn	lange pauzes tussen dialogen, weinig tot geen geluiden, onrealistische, onhoorbare geluiden	1	2	3	4	
Totale score:							

Hopelijk is je interesse voor het verhaal opgewekt. Lees dan zeker het volledige boek om te weten hoe het afloopt.

1. Geluiden en personages in het verhaal

Personages	geluiden

2. Script hoorspel

Onderdeel verhaal		Wie speelt er mee?		Benodigheden
<i>zinnen/ dialoog</i>	<i>geluiden</i>	<i>Personage</i>	<i>Stem(leerling)</i>	<i>Geluidsmateriaal+ geluidsman</i>

Onderdeel verhaal		Wie speelt er mee?		Benodigdheden
<i>zinnen/ dialoog</i>	<i>geluiden</i>	<i>Personage</i>	<i>Stem(leerling)</i>	<i>Geluidsmateriaal+ geluidsman</i>

Onderdeel verhaal		Wie speelt er mee?		Benodigdheden
<i>zinnen/ dialoog</i>	<i>geluiden</i>	<i>Personage</i>	<i>Stem(leerling)</i>	<i>Geluidsmateriaal+ geluidsman</i>

Bijlage 12: instructiefiche Radio PAV

Radio PAV

Nieuws

Elke dag gebeurt er heel wat in de wereld. In sommige landen is er oorlog, terwijl er op andere plaatsen net vrede is gesloten. Mensen worden geteisterd door natuurrampen, maar er worden ook technische vernieuwingen uitgevonden, films uitgebracht,...

Met nieuws bedoelt men berichten over belangrijke dingen die kortgeleden gebeurd zijn.

Nieuws kan van heel ver zijn of van heel dichtbij. In je school, gemeente gebeuren immers ook elke dag dingen die voor jou en andere mensen uit jouw buurt interessant kunnen zijn.

Het nieuws kan op veel verschillende manieren worden verspreid: via de krant, radio, televisie, internet, ...

Wij maken er een radio-uitzending rond. Daarvoor is geen mast, zender of zelfs radio meer nodig. We zenden uit via het internet.

Een leuke afwisseling van de spreekbeurt en Powerpointpresentatie....niet?

Radio PAV

Het project: de nieuwsredactie

Wij kiezen ervoor om het nieuws te verzamelen, in te spreken zoals op de radio en dan te publiceren (bijvoorbeeld op een klassenpagina, Soundcloud). Zo kunnen anderen het ook beluisteren.

We beginnen er wel niet halsoverkop aan.

Aan het nieuws dat je op de radio en televisie hoort gaat immers een heel proces vooraf. Een team van mensen vormt samen een redactie, waar iedereen zijn/haar eigen taak heeft.

Welke functie heeft iedereen? Dat leer je hieronder.

Opstelling redactie

- **Journalist/ verslaggever**

Hij/zij verzamelt nieuws en schrijft de artikels/maakt de reportages voor de krant, radio en tv.

- **Redacteur**

Hij/zij maakt een selectie van de binnengekomen nieuwsberichten, verbetert deze en zet schrijftaal om naar spreektaal.

- **Nieuwslezer**

Hij/zij leest het nieuws op de radio (televisie) voor.

- **Geluidstechnicus:** Hij/zij monteert de nieuwsuitzending.

Uitvoering

In week 1 beginnen de verslaggevers met het verzamelen van het nieuws en het schrijven van de nieuwsberichten. Tijdens de tweede week selecteren en bewerken de redacteurs deze nieuwsberichten. Tot slot gaan in de derde week de nieuwslezers en geluidstechnici aan de slag en presenteren zij het gevonden nieuws.

Dan worden de rollen omgekeerd en vervul je weer een andere job. Het kan zijn dat je de ene keer bv. verslaggever bent, de andere keer redacteur. (Let wel; het kan ook zijn dat je een bepaalde week geen taak krijgt).

De leerkracht maakt de planning.

Taak 1: De journalist

Hoe ga je nu op zoek naar nieuws?

- Een journalist kan een **tip** krijgen/ zoeken naar nieuws via **sociale media**: Twitter, Facebook,...
- Organisaties, mensen bellen/mailen om gebeurtenissen, evenementen of acties te melden.
 - Je kan bv. naar het **secretariaat van de school** gaan en hen informeren over het project. Zo kunnen zij nieuws van de school doorgeven.
 - Informeer ook andere leerlingen over het project.
- Surf naar **websites van kranten en televisiestations**:
 - Het laatste Nieuws, Het Belang van Limburg, Het Nieuwsblad de Redactie, Wablieft,...
- Beluister de nieuwsuitzendingen op de **radio**.
- Bekijk het nieuws op de **televisie** (VTM Nieuws, Karrewiet,...).
- Het loont zeker ook de moeite om **leerkrachten** en (succesvolle) **oud-leerlingen** te interviewen.

Gebruik voor het schrijven van nieuwsberichten de werkblaadjes ` **Een nieuwsbericht schrijven** ' en voor de voorbereiding en het afnemen van een interview de werkblaadjes ` **Het interview** '.

Weetje* Veel kranten en televisiestations hebben ook een abonnement op één of meerdere persbureaus. Zij voorzien de kranten en televisiestations elke dag van nationaal en internationaal nieuws. Er wordt beroep gedaan op deze persbureaus omdat het te duur is om in elk land een correspondent van de krant of het televisiestation te plaatsen.

Taak 2: de redacteur

Je voorziet de artikels van goede titels en de eventuele foto's van bijschriften.

Een goede titel:

- Geeft duidelijk weer waarover het artikel gaat.
- Is kort en bondig.
- Is opvallend (maakt de lezers nieuwsgierig).

Een onderschrift is een korte omschrijving onderaan een foto. Je ziet dat vaak bij foto's die in kranten of tijdschriften verschijnen.

Als je klaar bent geef je de artikels door aan de nieuwslezers.

Taak 3: Nieuwslezer

Jij spreekt het gevonden nieuws in met behulp van Audacity en leidt de opgenomen interviews in. Op voorhand oefen je de tekst in. Voor tips in verband met het inspreken van tekst, gebruik je de instructiefiche '[Tips om tekst in te spreken](#)'.

Genoeg geoefend? Spreek dan de tekst in en neem deze op met Audacity.

Taak 4: Geluidstechnicus

Jouw taak omvat de volgende zaken:

- Monteren van de nieuwsuitzending. Dat houdt in; wegnippen van storingen, geluid versterken/verzachten waar nodig, een vooraf opgenomen interview invoegen, en zorgen voor een intro en outro
- Klaarzetten van het opname materiaal voor de nieuwslezers (in het geval dat de opname in de klas plaatsvindt).

Hoe je dit moet doen leer je aan de hand van de handleiding '[Leren monteren in Audacity](#)'.

De leerkracht publiceert de nieuwsuitzending uiteindelijk als podcast via Soundcloud of op een klassenpagina.

Bijlage 13: werkblaadjes nieuwsbericht schrijven

Een nieuwsbericht schrijven

Artikels en nieuwsberichten zijn vrijwel altijd op dezelfde manier opgebouwd en dat is aan de hand van de vijf **W-vragen**:

1. Wie?
2. Wat?
3. Waar?
4. Wanneer?
5. Waarom?

Vaak nog uitgebreid met de vraag 'hoe?'

Over wie gaat het artikel? Wat is er gebeurd? Waar is het gebeurd?

Wanneer is het gebeurd? Waarom is het gebeurd? Hoe is het gebeurd?

→ Stel bij een artikel altijd de W-vragen om erachter te komen waar het artikel over gaat.

Ga bij nieuwsitems van radio-uitzendingen en televisie op dezelfde manier te werk. Zoek tijdens het luisteren of bekijken voor elk item een antwoord op de w-vragen. Noteer deze en schrijf aan de hand van deze kernwoorden een eigen nieuwsbericht.

Opbouw artikels

Als je de opbouw van een krantenartikel bekijkt onderscheid je:

- * Een inleiding
- * Het midden
- * Het slot

Bekijk het voorbeeld op de volgende pagina.

Amerikaanse journalist onthoofd door IS

Archieffoto

di 19/08/2014 - 23:06 Update: wo 20/08/2014 - 06:15 Dieter Bauwens IS heeft een video naar buiten gebracht waarin de Amerikaanse journalist James Foley onthoofd wordt. Foley, die voor de GlobalPost werkte en fotograaf was voor persbureau AFP, verdween op 22 november 2012 in de buurt van Taftanaz, Syrië. Hij werd door gewapende mannen meegenomen toen hij richting de Turkse grens reisde.

In de video, getiteld "A Message to America", is te zien hoe Foley zich tot zijn ouders richt. "Zorg dat ik enige waardigheid behoud en aanvaard geen schrale compensatie voor mijn dood van dezelfde mensen die de nagel aan mijn doodskist betekenden door hun luchtaanvallen in Irak."

Op het einde van het filmpje, waarvan het origineel intussen offline is gehaald, wordt een andere gijzelaar - de journalist Steven Sotloff - getoond die volgens een gemaskerde man "de volgende is", als de VS luchtaanvallen blijft uitvoeren op stellingen van de Islamistische Staat.

Niet bevestigd

IS krijgt de laatste maanden steeds meer voet aan de grond in Irak. De Verenigde Staten helpen het Iraakse leger om de IS-strijders, die de afgelopen weken ook al honderden jezidi's doodden, terug te dringen.

Het filmpje is nog niet onafhankelijk bevestigd. Op de Facebook-pagina Free James Foley werd aanvankelijk het bericht gepost dat men nog wacht op bevestiging dat het effectief Foley is die in het filmpje wordt onthoofd.

Daarna kwam er een boodschap van Jims moeder waarin wordt geschreven dat ze trots is haar zoon, omdat hij zijn leven gaf terwijl hij het lijden van het Syrische volk wilde tonen. In de boodschap wordt ook opgeroepen om de andere gijzelaars te sparen omdat ze onschuldig zijn omdat ze geen invloed hebben op het Amerikaans beleid in Irak, Syrië en elders.

Bron : www.deredactie.be

wie wat waar wanneer waarom hoe

Vul het werkblad met dit kader aan om **de belangrijkste informatie te structureren**.

Schema nieuwsartikel

KOP	....
Inleiding Hier wordt een kort antwoord op de W-vragen gegeven. <i>voorbeeld</i>	Wie? Is en Amerikaanse journalist Folley. Wat? Is brengt een video naar buiten waarop zij de Amerikaanse journalist onthoofden. Waar? De journalist werd ontvoerd in Syrië en werd onthoofd in Irak. Wanneer? De ontvoering gebeurde in november 2012, het filmpje kwam uit op 19 augustus. Waarom? Volgens IS herhaaldelijke luchtaanvallen van De VS op Islamitische staat.
Midden In de rest van het artikel worden de vijf W's verder uitgewerkt (in aparte alinea's).	DE VS helpt het Iraakse leger om IS terug te dringen Moeder journalist schrijft boodschap: ze is trots op zoon en vraagt om andere gijzelaars te sparen
Slot (conclusie)	....

Schrijf dan je **eigen nieuwsbericht in volledige zinnen.**

Eigen nieuwsbericht

Schrijf hier je eigen nieuwsbericht voor de uitzending, aan de hand van de W-vragen. De redacteur dient achteraf een gepaste kop/titel te verzinnen.

IS verspreidt video van onthoofding Journalist

IS verspreidde vandaag, op negentien augustus, een video waarop te zien is hoe ze de Amerikaanse journalist Foley onthoofden. De journalist werd reeds in november 2012 in Syrië ontvoerd en is nu in Irak onthoofd. Daar krijgen de IS strijders meer en meer invloed. De reden voor de onthoofding is volgens IS de aanhoudende luchtaanvallen van de VS op de Islamitische Staat.

De VS helpt het Iraakse leger de IS- strijders terug te dringen. Het is nog niet bevestigd of het daadwerkelijk Foley is die te zien is in het filmpje. Er wordt nog gewacht op een onafhankelijke bevestiging.

De Moeder van Foley schreef een boodschap waarin ze zegt dat ze trots is op haar zoon en waarin ze vraagt aan de strijders om de andere gijzelaars vrij te laten.

Gebruik voor je eigen nieuwsbericht de lege **sjablonen** op de volgende pagina's

Sjablonen

T-schema nieuwsartikel

KOP	....
Inleiding	W..... .... W..... .... W..... .... W..... ....
Midden	....
Slot	....

Eigen nieuwsbericht

Bijlage 14: werkblad interview

Taak: *journalist*

Het interview³⁹

Een interview is een vraaggesprek waarbij de journalist de vragen stelt en een andere persoon, de geïnterviewde, deze beantwoordt. Het is een georganiseerd gesprek waarbij het onderwerp en de vragen min of meer vastliggen.

Via onderstaande stappen kom je te weten welke werkwijze je best volgt bij het afnemen van een interview.

1. Oriënteren

Krijg zicht op de opdracht door jezelf de volgende vragen te stellen:

- Wie ga ik interviewen?
- Wat is het onderwerp van het interview?
- Wat is het doel van mijn interview? Informeren, ontspannen, overtuigen,...

2. Voorbereiden

- Vraag aan de persoon die je wilt interviewen wanneer hij of zij tijd heeft en maak een afspraak.
- Vertel er meteen bij waarover het interview moet gaan, waarvoor het dient.
- Vraag of de persoon er mee akkoord gaat dat het interview wordt opgenomen.
- Brainstorm over wat je al weet over het onderwerp en verricht bijkomend onderzoekwerk (boek, internet, krant,...).

³⁹ Bewerking van DE BEUCKER en M., ROSIUS, H., *PAV Vaardig*, De Boeck, Antwerpen, 2010.

- Noteer vooraf de vragen die je wil stellen.
 - Stel informatievragen (wie? Wat? Waar? Wanneer?).
 - Vermijd ja-nee vragen.
 - Gebruik de u- vorm als je de persoon niet kent.
 - Vraag de geïnterviewde persoon ook om zijn eigen mening te formuleren (Wat is uw mening over...? Wat vindt u?).
- Denk goed na over de volgorde van de vragen
 - Wek eerst de interesse met enkele opwarmingsvragen.
 - Denk na over een geschikte inleidende vraag.
 - Denk na over een geschikte slotvraag.

3. Uitvoeren

Het interview afnemen

- Installeer het opnamemateriaal vooraf (laptop met het programma Audacity en een microfoon of een gsm eventueel met micro, voice-recorder).
- Noteer voor de zekerheid ook de antwoorden in steekwoorden.
- Leid het interview in: stel jezelf voor en maak duidelijk waarom je dit interview afneemt.
- Soms moet je afwijken van de volgorde van je vragen, dit hangt van de antwoorden van de geïnterviewde af.
- Als je een antwoord niet helemaal begrijpt, vat je het even samen en vraag je of je het goed begrepen hebt.
- Bedank voor het interview en neem vriendelijke afscheid.

Het interview bewaren en delen

- Exporteer het opgenomen Audacity bestand als MP3 en geef het door aan de geluidstechnicus, zodat hij/zij het kan bewerken.

3. Reflecteren

- beluister de opname en evalueer je zelf:
 - Heb ik mijn doel bereikt?
 - Kan ik de juiste vragen stellen om de nodige informatie te verzamelen?
 - Kan ik luisteren naar de mening, het verhaal van iemand anders?
 - Kan ik aantekeningen maken tijdens het interview?
 - Heb ik het interview correct opgenomen?
 - Was mijn taal verzorgd en in standaard Nederlands?
 - Heb ik de juiste spreek en luisterhouding?

Vragen voorbereiden

Vraag 1

.....

.....

Vraag 2

.....

.....

Vraag 3

.....

.....

Vraag 4

.....

.....

Vraag 5

.....

.....

Vraag 6

.....

.....

Vraag 7

.....

.....

Vraag 8

.....

.....

Vraag 9

.....

.....

Vraag 10

.....

.....

Bijlage 15: Planning redactie voor leerlingen

Planning nieuwsredactie		
Weken met bijhorende taken	Namen leerlingen	Handtekening
Week 1: journalisten		
Week 2: redacteurs		
Week 3: • nieuwslezers • geluidstechnici		

Bijlage16 : planning redactie leerkracht

Planning nieuwsredactie					
leerlingen	journalist	redacteur	nieuwslezer	montage	niets
	Week,.....	Week,.....	Week,.....	Week.....	Week...
	Week	Week	Week	Week	
	Week	Week	Week	Week	